

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

1128472

SLEDOVANIE NÁKLADOV A VÝNOSOV VO VYBRANOM
PODNIKATEĽSKOM SUBJEKTE

2010

Katarína TROCHOVÁ

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

**SLEDOVANIE NÁKLADOV A VÝNOSOV VO
VYBRANOM PODNIKATEĽSKOM SUBJEKTE**

BAKALÁRSKA PRÁCA

Študijný program:	Ekonomika podniku
Študijný odbor:	3.3.16 Ekonomika a manažment podniku
Školiace pracovisko:	Katedra informačných systémov
Vedúca bakalárskej práce:	Ing. Emília Škorecová, CSc.

Nitra 2010

Katarína TROCHOVÁ

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Katarína Trochová vyhlasujem, že som bakalársku prácu na tému „Sledovanie nákladov a výnosov vo vybranom podnikateľskom subjekte“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 10. mája 2010

Katarína Trochová

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela poďakovať pani Ing. Emílii Škorecovej, CSc. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Zároveň ďakujem pracovníkom ekonomického úseku Roľníckeho družstva Šaľa, konkrétne pani Ing. Terézii Pápayovej za ochotu, poskytnutie potrebných údajov a umožnenie vypracovania tejto bakalárskej práce.

V Nitre 10. mája 2010

Katarína Trochová

Abstrakt

Východiskom predkladanej bakalárskej práce je poznanie, že základnou podmienkou úspešného rozhodovania manažérov každého podniku sú kvalitné informácie o finančnej situácii podniku, o jeho nákladoch, výnosoch a výsledku hospodárenia. Pre riadenie hospodárnosti a efektívnosti výroby je potrebné zabezpečiť také sledovanie nákladov a výnosov, ktoré poskytne hodnoverné a dostatočne podrobné informácie manažérom pre rozhodovanie.

Hlavným cieľom bakalárskej práce je zhodnotenie sledovania nákladov a výnosov vo vybranom podnikateľskom subjekte, ktorým bolo Roľnícke družstvo Šaľa. Východiskovým materiálom boli písomné podklady a informácie poskytnuté riadiacimi pracovníkmi.

Jadrom bakalárskej práce je vlastná práca, ktorá je rozdelená na nasledovné podkapitoly:

- Charakteristika sledovaného podnikateľského subjektu,
- Základné ukazovatele podnikateľskej činnosti,
- Analýza automatizovaného sledovania nákladov a výnosov,
- Sledovanie nákladov a výnosov podľa stredísk a výkonov,
- Kalkulovanie nákladov,
- Ďalšie hľadiská sledovania nákladov.

Záver obsahuje naše odporúčania a návrhy na zlepšenie sledovania nákladov a výnosov, ktoré sú zamerané najmä na:

- automatizované sledovanie kalkulácií,
- využívanie manažérskeho členenia nákladov,
- samostatného sledovania nákladov na likvidáciu odpadu a nákladov na kontrolu kvality mlieka,
- zabezpečenie inovácie automatizovaného informačného systému,
- zhodnotenie sortimentu výroby a zvyšovanie výnosov.

Kľúčové slová:

Náklady

Výnosy

Kalkulácia

Finančná kríza

Summary

The starting point of submitted thesis is the knowledge that an essential prerequisite for successful decision-making managers of each enterprise are quality information about the financial situation, its costs, benefits and profit. For management effectiveness and efficiency of production is necessary to ensure the monitoring of costs and benefits that provide reliable and sufficiently detailed information for managers to decide.

The aim of thesis is to assess the monitoring costs and benefits in selected enterprise, which was Agricultural cooperative in Šal'a. The starting materials were written documents and information provided by managers.

The core of the thesis is custom work, which is divided into the following subchapters:

- Characteristics of the reporting enterprise,
- Key indicators of business,
- Analysis of automated tracking of costs and benefits,
- Monitoring costs and benefits under economic center and business performance,
- Calculated costs,
- Other aspects of monitoring costs.

Conclusion includes our recommendations and suggestions for improving the tracking of costs and benefits, which is mainly focused on:

- computerized tracking of calculation,
- use of managerial cost breakdown,
- self monitoring of the costs of waste disposal and costs of quality control of milk,
- ensure automated information system innovation,
- assess the range of production and increasing benefits.

Keywords:

Costs

Benefits

Calculation

Financial crisis

Obsah

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	7
ÚVOD	8
1 PREHLAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY	10
1.1 NÁKLADY A VÝNOSY	10
1.2 KLASIFIKÁCIA NÁKLADOV A VÝNOSOV	12
1.3 KALKULÁCIE A ROZPOČTOVANIE NÁKLADOV A VÝNOSOV	17
1.4 SLEDOVANIE NÁKLADOV A VÝNOSOV V ÚČTOVNÍCTVE PRE POTREBY MANAŽMENTU	19
1.5 NÁKLADY, VÝNOSY A FINANČNÁ KRÍZA	21
2 CIEĽ PRÁCE	24
3 METODIKA PRÁCE	25
4 VÝSLEDKY PRÁCE	28
4.1 CHARAKTERISTIKA SLEDOVANÉHO PODNIKATEĽSKÉHO SUBJEKTU	28
4.1.1 <i>Organizačno – riadiaca štruktúra</i>	29
4.1.2 <i>Rastlinná výroba</i>	32
4.1.3 <i>Živočíšna výroba</i>	33
4.1.4 <i>Pracovné sily</i>	36
4.2 ZÁKLADNÉ UKAZOVATELE PODNIKATEĽSKEJ ČINNOSTI	38
4.2.1 <i>Analýza ukazovateľov súvahy</i>	38
4.2.2 <i>Analýza ukazovateľov výkazu ziskov a strát</i>	42
4.2.3 <i>Ukazovatele rentability</i>	46
4.3 ANALÝZA AUTOMATIZOVANÉHO SLEDOVANIA NÁKLADOV A VÝNOSOV	48
4.4 SLEDOVANIE NÁKLADOV A VÝNOSOV PODĽA STREDÍSK A VÝKONOV	53
4.5 KALKULOVANIE NÁKLADOV	56
4.6 ĎALŠIE HĽADISKÁ SLEDOVANIA NÁKLADOV	58
4.6.1 <i>Environmentálne hľadisko nákladov</i>	58
4.6.2 <i>Hľadisko sledovania nákladov na zabezpečenie kvality produkcie</i>	60
ZÁVER A NÁVRHY NA VYUŽITIE POZNATKOV	63
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	67
PRÍLOHY	70

Zoznam použitých skratiek

AIS	automatizovaný informačný systém
CP	cenné papiere
DHM	dlhodobý hmotný majetok
DM	dlhodobý majetok
DNM	dlhodobý nehmotný majetok
EÚ	Európska únia
FČ	finančná činnosť
GQM	Global Quality Management
HČ	hospodárska činnosť
HD	hovädzí dobytok
HS	hospodárske stredisko
ISO	International standard organization
JRD	Jednotné roľnícke družstvo
MTZ	materiálovo – technické zabezpečenie
OBP	ochrana a bezpečnosť pri práci
RD	roľnícke družstvo
RV	rastlinná výroba
ŤM	ťažká mechanizácia
TQM	Total Quality Management
VH	výsledok hospodárenia
VI	vlastné imanie
VKK	veľkokapacitný kravín
VVO	veľkovýkrmňa ošípaných
ŽV	živočíšna výroba

Úvod

Poľnohospodárstvo je jedným z najstarších odvetví v histórii ľudstva. Počas svojej existencie prešlo viacerými významnými zmenami kým sa dostalo na dnešnú úroveň modernej ekonomiky, no jeho význam zostáva vždy rovnaký, a to zabezpečiť potraviny pre výživu ľudstva.

Na území Slovenska bolo poľnohospodárstvo po stáročia hlavným zamestnaním a základným zdrojom obživy. V priebehu centrálne riadeného hospodárstva patrilo slovenské poľnohospodárstvo medzi intenzívne podporované oblasti hospodárstva. Zásadné zmeny nastali po páde komunizmu a po osamostatnení sa Slovenskej republiky, kedy sa poľnohospodárske družstvá ocitli v novej situácii. Majetkové reštitúcie, transformácia a privatizácia ako i zmena poľnohospodárskej politiky a orientácia na trhové podmienky mali vplyv na aktuálny stav poľnohospodárstva. Trhové hospodárstvo otvorilo slovenským farmárom trh, kde boli vystavený konkurenčnému tlaku na ktorý neboli pripravený.

Poľnohospodárstvo Slovenskej republiky patrilo vždy na okraj záujmu jednotlivých vlád. Situácia sa však zmenila až vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie, kde si jednotlivé vlády viac uvedomujú nezastupiteľný význam poľnohospodárstva. Vstup do Európskej únie priniesol pre poľnohospodárov aj výrazné zmeny existenčných podmienok. Otvorili sa pre nich trhy, čo spôsobilo na jednej strane uvoľnenie celkového konkurenčného prostredia, ale na druhej strane narastá tlak na transformovanie tradičného poľnohospodárstva na multifunkčné poľnohospodárstvo, ktoré sa orientuje len na produkciu potravín a efektívnosť ich výroby. V poslednom období rezonuje pojem „trvalo udržateľný rozvoj“, na ktorý sa zamerala i Európska komisia. Ide o uspokojovanie potrieb ľudí súčasnosti bez obmedzenia možností budúcich generácií uspokojovať svoje potreby. Trvalo udržateľné poľnohospodárstvo vyžaduje také spravovanie prírodných zdrojov, ktoré zabezpečí výnosy aj v budúcnosti. Takéto chápanie vystihuje aj záujmy poľnohospodárov.

V roku 2009 začala otriasať základmi svetovej ekonomiky hospodárska i finančná kríza, ktorá má dopad na všetky sektory ekonomiky, poľnohospodárstvo nevynímajúc. Podniky sužované slabým odbytom a sťaženým prístupom k úverom sa uchylujú k šetreniu v každej oblasti svojej činnosti. Ako prvé siahajú po nákladoch na pracovnú silu, čím ušetria aj na odvodoch na zdravotné a sociálne poistenie. Firmy kúzia s príjmovými a výdavkovými dokladmi a hľadajú príležitosti na bezdokladové nákupy

---

a predaje. Podmienky globálnej hospodárskej recesie len prajú rozmachu tieňovej ekonomiky.

Jedným zo spôsobov ako sa môže podnikateľský subjekt udržať v dnešných nie príliš priaznivých podmienkach je včasné identifikovanie rizika, zlepšenie ekonomického riadenia, organizácie práce, zredukovanie úrovne zásob, optimálne výdaje za nakupované materiály a služby, zrýchlenie fakturácie a motivovanie svojich zamestnancov.

Pre zabezpečenie konkurencieschopnosti podniku je dôležité efektívne sledovanie a riadenie nákladov. Náklady môžeme účelne usporiadať a triediť podľa viacerých hľadísk. Najčastejšie sa náklady sledujú podľa druhu, podľa vzniku, podľa kalkulačného vzorca, podľa vzťahu k objemu produkcie, podľa ekonomického charakteru a pod. V praxi je najviac používaná klasifikácia na:

- náklady na hospodársku činnosť,
- náklady na finančnú činnosť,
- náklady na mimoriadnu činnosť.

Protikladom pojmu náklady je pojem výnosy. Výška výnosov závisí od množstva realizovanej produkcie a od predajnej ceny. Podobne ako náklady aj výnosy môžeme členiť z viacerých hľadísk, pričom najväčšmi používané je členenie na:

- výnosy z hospodárskej činnosti,
- výnosy z finančnej činnosti,
- výnosy z mimoriadnej činnosti.

Náklady, výnosy a výsledok hospodárenia možno sledovať za celý podnik, za jednotlivé strediská a za jednotlivé výkony. Takéto sledovanie nákladov, výnosov a výsledku hospodárenia umožňuje podniku zistiť, pri ktorých činnostiach má nevyužitú rezervu a ktoré jeho činnosti sú neefektívne. Od týchto poznatkov sa potom môžu odraziť manažérski pracovníci pri stanovení cieľov a stratégií podniku.

---

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

V tejto časti bakalárskej práce prinášame prehľad myšlienok vybraných autorov k problematike nákladov a výnosov, ich klasifikácie a sledovania pre potreby manažmentu, k problematike kalkulácií a rozpočtovníctva, a na záver uvádzame názory vybraných autorov na ovplyvnenie nákladov a výnosov finančnou krízou.

1.1 Náklady a výnosy

Nákladom sa podľa § 2 ods. 4 písm. e) **Zákona o účtovníctve (2010)** rozumie zníženie ekonomických úžitkov účtovnej jednotky v účtovnom období, ktoré sa dá spoľahlivo oceniť.

Výnosom sa podľa § 2 ods. 4 písm. c) **Zákona o účtovníctve (2010)** rozumie zvýšenie ekonomických úžitkov účtovnej jednotky v účtovnom období, ktoré sa dá spoľahlivo oceniť.

Ekonomickým úžitkom sa podľa § 2 ods. 4 písm. d) **Zákona o účtovníctve (2010)** rozumie možnosť priamo alebo nepriamo prispieť k toku peňažných prostriedkov a ekvivalentov peňažných prostriedkov.

BIELIK P. (2008) uvádza, že „výnosy, náklady a predovšetkým výsledok hospodárenia sú najdôležitejšie charakteristiky hospodárenia každého podniku.“

Výnosy charakterizuje ako „peňažné čiastky, ktoré podnik získal zo všetkých svojich činností za určité účtovné obdobie bez ohľadu na to, či v tomto období došlo k ich úhrade.“

Náklady charakterizuje ako „peňažné čiastky, ktoré podnik účelne vynaložil na získanie výnosov.

Rozdiel medzi výnosmi a nákladmi tvorí *výsledok hospodárenia* podniku. Ak prevyšujú výnosy ide o zisk, ak prevyšujú náklady ide o stratu.“

KRUPOVÁ L. – TUMPACH M. (2008) definujú:

- *náklady* ako „zníženie ekonomického prospechu v priebehu účtovného obdobia, ktoré sa prejaví takým znížením aktív alebo zvýšením záväzkov, ktoré vedie k zníženiu vlastného imania inak, než jeho rozdelením medzi vlastníkov.“

-
- výnosy ako „zvýšenie ekonomického prospechu v priebehu účtovného obdobia, ktoré sa prejaví takým zvýšením aktív alebo znížením záväzkov, ktoré vedie k zvýšeniu vlastného imania inak, ako vkladmi vlastníkov.“

CILIKOVÁ O. – LAPKOVÁ M. (2008) píše, že „*náklad* v nákladovom účtovníctve je definovaný ako hodnotovo vyjadrené účelné vynaloženie ekonomických zdrojov, ktoré účelovo súvisia s uskutočňovaním predmetu činnosti podniku.“

Z definície vyplýva, že základnými znakmi takto chápaných nákladov sú:

- účelovosť – relatívne úzky vzťah medzi nákladom a predmetom činnosti podniku,
- účelnosť – vynaloženie ekonomických zdrojov podniku racionálne a primerane výsledku činnosti podniku.

Podľa **ZOBORSKÉHO I. M. (2006)** sú „*náklady* veľmi významnou kategóriou v ekonomike poľnohospodárstva a dôležitým nástrojom riadenia podnikateľských subjektov v pôdohospodárskom rezorte. Spájajú sa so spotrebou práce a sú ovplyvňované viacerými špecifickými činiteľmi (živé organizmy a prírodné vplyvy), ktoré sa prejavujú vo výške nákladov podľa oblastí s rozdielnymi prírodnými podmienkami a v kolísaní nákladov vplyvom počasia v jednotlivých rokoch.“ Náklady charakterizuje ako „to, čoho sa musíme vzdať, aby sme získali niečo iné prostredníctvom kúpy, výmeny alebo výroby.“

ZALAI K. (2008) tvrdí, že „pojem *náklady* má procesný charakter: počiatočným momentom vzniku nákladov je vklad výrobných činiteľov, vlastný priebeh nákladov je dôsledkom kombinácie výrobných činiteľov v reprodukčnom procese podniku až po uskutočnenie výkonov určených na uspokojenie potrieb. Náklady vznikajú ako dôsledok spotreby výrobných faktorov a ich používania v reprodukčnom procese, výsledkom ktorého má byť zisk /kladný výsledok hospodárenia/. Dôsledky tohto procesu sa prejavia v základných účtovných výkazoch – súvahe a vo výkaze ziskov a strát.“

LANG M. (2005) píše, že „*náklady* sú peniazmi ocenené množstvá výrobných faktorov, služieb, poplatkov a daní v priebehu zúčtovacieho obdobia, ktoré slúžia na vytvorenie podnikových výkonov. Výnosy sú celkovým prírastkom hodnôt ovplyvňujúcich výsledok hospodárenia podniku v priebehu účtovného obdobia.“

PATAKY J. (2008) charakterizuje *náklady* ako „zníženie ekonomických úžitkov počas účtovného obdobia vo forme zníženia majetku alebo zvýšenia záväzkov.“

Výnosy charakterizuje ako „zvýšenie ekonomických úžitkov počas účtovného obdobia vo forme zvýšenia majetku alebo zníženia záväzkov.“

GURČÍK I. (2004) definuje *náklady* ako „spotrebované výrobné faktory, ocenené v peňažných jednotkách. Výnosy sú peňažnou čiastkou, ktorú podnik získal zo svojich činností za určité účtovné obdobie. Sú to aktivované náklady, t. j. výkony ocenené zložkami vynaloženého majetku alebo realizačnými cenami, ktoré okrem spotrebovaných faktorov obsahujú aj očakávané efekty.“

SOUKUPOVÁ B. (2004) považuje *náklady* za „spotrebu všetkých druhov prostriedkov a služieb v hospodárskom procese vyjadrenú v peňažných jednotkách za účelom dosiahnutia výnosov. Výnosy tvoria predovšetkým všetky vyrobené výkony v hodnotovom vyjadrení a tržby podniku za určité časové obdobie. Výnosy predstavujú protipól k pojmu náklady.“

POPESKO B. (2009) rozlišuje dve základné poňatia nákladov:

- a) finančné poňatie nákladov,
- b) manažérske poňatie nákladov.

Finančné poňatie nákladov je založené na vnímaní nákladov ako úbytku ekonomického prospechu, ktorý sa prejavuje úbytkom aktív alebo prírastkom dlhov a ktorý v hodnotenom období vedie k zníženiu vlastného kapitálu.

V manažérskom účtovníctve sa vychádza z charakteristiky nákladov ako hodnotovo vyjadreného účelného vynaloženia ekonomických zdrojov podniku, účelovo súvisiaceho s ekonomickou činnosťou.

1.2 Klasifikácia nákladov a výnosov

Klasifikácia nákladov umožňuje preniknúť do ich podstaty a obsahu. Kritériom klasifikácie sú charakteristické znaky nákladov, ktoré dominujú v podniku v priebehu transformačného procesu.

PATAKY J. - ŠKORECOVÁ E. – BITTEROVÁ M. (2010) a rovnako aj **PATAKY J. – HACHEROVÁ Ž. – KOČNER M. (2008)** členia náklady a výnosy na interné a externé:

Interné náklady – vyjadrujú spotrebu zásob vlastnej výroby, t. j. majetku, ktorý podnikateľ získal vlastnou výrobnou činnosťou, ako aj prác a služieb vykonaných inými strediskami. Napr. spotreba mlieka cicikami, spotreba vlastných osív, oprava traktora vlastnou dielňou, a pod.

Externé náklady – hodnotovo vyjadrujú úhrn spotrebovaného – použitého majetku, ako aj služieb a práce, ktoré boli obstarané v styku s vonkajším svetom (okolím), napr. spotreba materiálu, energie, predaný tovar, a pod.

Interné výnosy – vyjadrujú výkony zistené v podnikateľskom subjekte v procese výroby. Príkladom môže byť produkcia výrobkov z rastlinnej, živočíšnej výroby, priemyselnej výroby, rôzne práce a služby, vykonávané pre iné strediská. Napr. vnútropodniková doprava, opravy.

Externé výnosy – sú hodnotovým vyjadrením realizovaných výkonov. Napr. tržby za realizované výrobky, tovar, rôzne služby, a pod.

Podľa **SYNEKA M. (2007)** je pre množstvo manažérskych rozhodnutí dôležité triedenie nákladov podľa ich závislosti na zmenách objemu výroby. Základné skupiny nákladov sú:

a) náklady fixné:

Táto časť nákladov je na zmenách objemu výroby nezávislá, nemení sa. Tieto náklady sú vyvolané nutnosťou zabezpečiť chod (prevádzkovú pohotovosť, výrobnú kapacitu) podniku ako celku. Niekedy sú nazývané náklady prevádzkovej pripravenosti, pohotovostné alebo kapacitné. Ich nemennosť je však relatívna – i fixné náklady sa menia, napr. pri zmenách výrobnnej kapacity alebo pri rozsiahlej zmene výrobného programu, nemenia sa však plynulo, ale naraz skokom.

b) náklady variabilné:

Táto časť celkových nákladov sa v závislosti na zmenách objemu výroby mení. Variabilné náklady sa môžu vyvíjať:

- rovnako rýchlo ako objem výroby – ide o proporcionálne náklady,
- rýchlejšie ako objem výroby – ide o nadproporcionálne (progresívne) náklady,
- pomalšie ako objem výroby – ide o podproporcionálne (degresívne) náklady.

Do variabilných nákladov patria jednotkové náklady a časť nákladov režijných. Pri manažérskych výpočtoch obvykle predpokladáme, že sa náklady vyvíjajú lineárne (proporcionálne).

CHRISTEN C. M. – KAUFMAN S. P. – SHIH W. C. (2008) tvrdia, že „typické fixné náklady zahŕňajú všeobecné a administratívne náklady: platy a benefity, poistenie, dane, atď. Súčasťou fixných nákladov sú utopené náklady, ktoré sú vynaložené nezvratne, spravidla ide o investície do budov, kapitálového zariadenia a nákladov na výskum a vývoj.“

Autori **HACHEROVÁ Ž. – PATAKY J. – LÁTEČKOVÁ A. (2008)** členia náklady a výnosy na:

- náklady a výnosy na hospodársku činnosť: sú podkladom pre výpočet výsledku hospodárenia z hospodárskej činnosti,
- finančné náklady a výnosy: sú podkladom pre výpočet výsledku hospodárenia z finančnej činnosti,
- mimoriadne náklady a výnosy: sú podkladom pre výpočet výsledku hospodárenia z mimoriadnej činnosti.

ZOBORSKÝ I. M. (2006) považuje za základné delenie nákladov podľa ekonomického obsahu spotrebovanej práce a delí ich na:

- a) náklady pracovné – spotreba živej práce,
- b) náklady materiálové – spotreba zhmotnenej práce.

Za významné rozdelenie nákladov v poľnohospodárstve pokladá druhové hľadisko, podľa ktorého sa náklady delia na:

- náklady materiálové – zahrňujú nákladové položky, ktoré v peňažnej forme vyjadrujú spotrebu a opotrebenie výrobných prostriedkov a služieb v poľnohospodárskych podnikoch,
- náklady pracovné – sú tvorené mzdovými a ostatnými osobnými nákladmi pracovných síl v poľnohospodárstve,
- náklady finančné – sú nevyhnutné na zaistenie hospodárskej činnosti.

Z organizačného hľadiska rozčleňuje náklady v poľnohospodárstve na:

- náklady rastlinnej výroby,
- živočíšnej výroby,
- náklady ostatnej činnosti,

-
- náklady pomocnej výroby alebo vnútropodnikových služieb.

Podľa obdobia vynaloženia náklady rozčleňuje na:

- náklady minulých rokov – tieto položky zahrňujeme do nákladov na výrobu v bežnom roku,
- náklady bežného roka – vynakladané na zabezpečovanie produkcie v bežnom roku,
- náklady na produkciu v budúcom roku, ktoré v bežnom roku len evidujeme, ale súčasťou vyčíslených nákladov sa stanú až v nasledujúcom roku.

ŠKORECOVÁ E. (2010) uvádza, že „v podvojnóm účtovníctve podnikateľov je možné rozoznávať nasledovné dimenzie sledovania nákladov:

- podniková dimenzia,
- daňová dimenzia,
- stredisková dimenzia,
- dimenzia výkonov,
- environmentálna dimenzia,
- sociálna dimenzia,
- dimenzia zabezpečenia kvality produkcie,
- dimenzia sledovania nákladov podľa zákazníkov,
- dimenzia sledovania nákladov podľa segmentov trhu,
- dimenzia sledovania nákladov na zabezpečenie spolupráce s konkurenciou.“

DRURY C. (2007) rozlišuje priame náklady a nepriame náklady. Priame náklady sú tie náklady, ktoré môžeme špecificky a výlučne identifikovať ako súčasť výkonu. Nepriame náklady nemôžeme identifikovať špecificky a výhradne ako súčasť výkonu.

CENIGOVÁ A. (2009) píše, že „náklady sa účtujú v účtovej triede 5 – Náklady, kde sú sústredené predovšetkým prvotné náklady, čo vyplýva z postavenia účtovnej jednotky ako subjektu vstupujúceho v podnikateľskej činnosti do najrozmanitejších vzťahov s vonkajším okolím. V účtovej triede 5 sa účtujú všetky náklady účtovnej jednotky bez ohľadu na to, či z daného hľadiska sú považované za náklady vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov alebo nie sú. Výnosy vyjadrujú predovšetkým realizáciu vlastných výkonov účtovnej jednotky vo vzťahu k vonkajšiemu okoliu. Do výnosov sa ďalej zahŕňajú zmeny stavu vnútroorganizačných zásob, aktivácia vnútroorganizačných služieb, zúčtovanie rezerv a opravných položiek,

---

výnosy finančnej povahy a mimoriadne výnosy. V účtovej triede 6 – Výnosy sa účtujú všetky výnosy bez ohľadu na ich posudzovanie z daňového hľadiska.“

Podľa **KRÁLA B. (2007)** viazané náklady sú náklady, ktoré na základe súčasných rozhodnutí vzniknú v budúcnosti. Ide o náklady, ktoré vznikajú najmä v súvislosti s vývojom a technologickým riešením výrobku a podstatným spôsobom tak determinujú budúcu úroveň nákladov pri ich výrobe.

Z empirických prieskumov vyplýva, že 80-85 % nákladov vzniká ako dôsledok predchádzajúcich rozhodnutí. Operatívne je možné ovplyvniť iba malú časť režijných nákladov. A preto je potrebné si položiť otázku: „nekladieme príliš veľa času a pozornosť nákladom, o ktorých je už rozhodnuté?“ Táto skutočnosť často viedla a stále vedie k chybným rozhodnutiam.

KAJANOVÁ J. (2005) píše, že „náklady, ktoré vznikajú v podnikoch, možno triediť podľa viacerých hľadísk:

1. druhové členenie nákladov,
2. kalkulačné členenie nákladov,
3. členenie nákladov v závislosti od objemu výkonov,
4. výkonové členenie nákladov,
5. členenie nákladov podľa stupňa viazanosti na výrobný proces,
6. členenie nákladov podľa miesta vzniku,
7. členenie nákladov z hľadiska rozhodovania.“

CILIKOVÁ O. – LAPKOVÁ M. (2008) tvrdia, že „v procese riadenia často dochádza k rozhodovaniu medzi viacerými variantmi budúceho vývoja podnikateľskej činnosti. V tej chvíli je dôležité vedieť, ktoré náklady naše rozhodnutie ovplyvní a ktoré nie. Podľa toho potom delím náklady na:

- relevantné – náklady, ktoré sa menia v závislosti od rôznych alternatív,
- irelevantné – náklady, ktoré nie sú dôležité pri rozhodovaní, lebo ich výška sa pri žiadnej alternatíve nebude meniť. Osobitnou skupinou irelevantných nákladov sú tzv. umŕtvené náklady, ktoré vznikli alebo vznikajú na základe v minulosti prijatých rozhodnutí a ich výšku nie je možné v súčasnosti zmeniť žiadnym rozhodnutím.“

1.3 Kalkulácie a rozpočtovanie nákladov a výnosov

Podľa **NEUFELDA J. – LAJOŠA B. (2004)** jedným zo základných systémov, pomocou ktorého riadia manažéri náklady vo výrobnom procese sú kalkulácie. V každom podniku, ktorý ponúka na trhu väčší počet výrobkov, rozmanité služby a materiály sa manažéri zaoberajú používaním kalkulačiek nákladov. Ak majú záujem aktívne riadiť nákladový proces, potrebujú vybudovať kvalitný kalkulačný systém. Ten umožňuje riadiť náklady v priebehu celého výrobného procesu.

LANDA M. (2005) charakterizuje kalkulácie ako jeden z hlavných nástrojov pre zisťovanie a analýzu nákladov vo vzťahu k jednotlivým podnikovým výkonom a s ich použitím sa riešia kľúčové otázky vnútropodnikového ekonomického riadenia. Kalkulácie slúžia najmä:

- k oceňovaniu výkonov jednotlivých útvarov a zložiek zásob,
- k tvorbe vnútropodnikových cien,
- k zostavovaniu rozpočtov strediskových nákladov a výnosov,
- k úvahám o výrobnom a predajnom zameraní hospodárskych aktivít podniku,
- k finančnému riadeniu podniku v oblasti nákladov, výnosov a zisku

ŠKORECOVÁ E. (2005) píše, že „popri zaužívaných klasických kalkuláciách bude trhové prostredie EÚ tlačiť podniky i k využívaniu kalkulačiek variabilných nákladov. Kalkulácie variabilných nákladov sú veľmi vhodné:

- ako nástroj krízového manažmentu v období, keď podnik prekonáva krízu,
- pri optimalizácii sortimentu a kapacity za účelom vylepšenia finančnej situácie podniku, pri určovaní výrobných preferencií a útlmovej výroby,
- pri výbere odberateľov v súvislosti s ich cenovými požiadavkami,
- na stanovenie krátkodobej dolnej cenovej hranice výrobkov za účelom zvyšovania predaja alebo oživenia dopytu a tým zároveň zabezpečenia potrebných likvidných peňažných prostriedkov.“

TUMPACH M. (2008) pokladá za úlohu kalkulačiek poskytnutie informácie o skutočných a/alebo vopred stanovených nákladoch a cenách jednotlivých výkonov (výrobkov, nedokončených výrobkov alebo služieb). Tieto výkony musia byť vopred vymedzené mernou jednotkou, úžitkovými vlastnosťami alebo časom a označujú sa termínom „kalkulačná jednotka“.

PATAKY J. – HUDÁKOVÁ STAŠOVÁ L. (2005) sú toho názoru, že „ak majú mať kalkulácie vlastných nákladov vypovedaciu schopnosť pre manažérske rozhodnutia, musia identifikovať nielen miesto vzniku nákladov, ale predovšetkým adresnosť, najmä režijných nákladov a umožniť analýzu opodstatnenosti a príčinnej súvislosti vzniku nákladov.“ Uvedené predpokladá, aby kalkulácie vlastných nákladov boli viac orientované na výrobné procesy. Ako vhodné metódy zostavovania kalkulácií orientovaných na výrobné procesy uvádzajú kalkuláciu variabilných nákladov a kalkuláciu metódou ABC.

ŠKORECOVÁ E. (2010) definuje rozpočtovníctvo ako „informačný systém o predpokladaných výsledkoch podnikateľskej činnosti v budúcnosti. Pod rozpočtovaním rozumieme stanovenie výnosov a nákladov, príjmov a výdavkov a predpokladaného výsledku hospodárenia na určitý časový úsek vopred. Rozpočty vyjadrujú v peňažných (hodnotových) jednotkách, plány používajú aj vecné vymedzenie cieľov (naturálne ukazovatele).“

POLLAK H. (2005) tvrdí, že „v praxi je potrebné nájsť postup, ktorý umožní systematicky preskúmať náklady výrobku a služby, určiť také, ktoré sú funkčne príliš drahé a nájsť pre ne lacnejšie alternatívy, ktoré preukázateľne uspokojia požiadavky zákazníka z hľadiska kvality a výkonu. Analytický spôsob riešenia problémov, pri ktorom použitím logiky na základe faktorov docielime jediné riešenie, je v praxi nepostačujúce. Praktické problémy nemajú len jedno riešenie.“

POPESKO B. (2009) píše, že „v súčasnej dobe je metóda kalkulácií cieľových nákladov (target costing) jedna z najrozšírenejších metód strategického manažérského účtovníctva.“ Jedna z definícií kalkulácie cieľových nákladov hovorí, že „je to činnosť, ktorej cieľom je preveriť všetky možnosti zníženia nákladov v rámci fázy výskumu, vývoja a prípravy prototypu. Výsledkom tejto činnosti by mal byť návrh výrobku, ktorý spĺňa všetky požiadavky a očakávania zákazníkov a jeho výrobné náklady a cena podniku zaistí požadovaný zisk.“

1.4 Sledovanie nákladov a výnosov v účtovníctve pre potreby manažmentu

TEPLICKÁ K. (2009) konštatuje, že „manažment nákladov sleduje vznik nákladov na jednotlivých strediskách podniku, pri rôznych podnikových činnostiach, sleduje náklady prostredníctvom účtovnej evidencie a prostredníctvom integrovaných systémov. Manažment nákladov sleduje základný cieľ podniku, t. j. dosahovanie zisku a prosperity podniku cestou maximálnej hospodárnosti, t. j. úspornosti a účinnosti riadenia nákladov a dosahovania ekonomickej efektívnosti vo forme zisku.“

BIELIK P. (2008) z hľadiska manažérskeho poňatia nákladov rozlišuje:

- implicitné náklady – podnik reálne neplatí. Ide o ušlý príjem z výrobných faktorov, ktoré sú vo vlastníctve majiteľa. Nemajú formu peňažných výdajov, sú ťažko vyčísliteľné. Na ich meranie sa preto používajú oportunitné náklady (náklady obetovaných príležitostí),
- explicitné náklady – podnik reálne vynaloží v peňažnej podobe na nákup alebo prenájom výrobných faktorov. Dajú sa zistiť z väzby na účtovné doklady,
- prírastkové náklady – sú ovplyvnené rozhodovaním,
- utopené náklady – irelevantné k rozhodovaniu,
- fixné náklady,
- variabilné náklady.

Podľa **SOUKUPOVEJ B. (2004)** sú základné prvky účtovného informačného systému:

- finančné účtovníctvo,
- manažérske účtovníctvo.

Manažérske účtovníctvo poskytuje ekonomické informácie, ktoré potrebuje vedenie podniku pre efektívne rozhodovanie a kontrolu riadených procesov. Predstavuje súbor rôznorodých informácií nielen o minulých javoch, ale aj informácie o budúcom možnom vývoji na základe určitej prijatej stratégie podniku.

Obsah manažérskeho účtovníctva tvoria:

- nákladové účtovníctvo so všetkými modernými metódami sledovania a kontroly nákladov,

-
- kalkulácia nákladov, cien a rôzne nákladové výpočty,
  - sústava rozpočtov (rozpočtovníctvo),
  - metódy finančnej kontroly (napr. výpočty výnosnosti vloženého kapitálu),
  - metódy a systémy vnútornej kontroly.

PETŘÍK T. (2009) uvádza jednu používanú definíciu manažérskeho účtovníctva vo Veľkej Británii renomovaným Autorizovaným inštitútom manažérskych účtovníkov (Chartered Institute of Management Accountat, CIMA). „Manažérske účtovníctvo je neoddeliteľná súčasť riadenia zaoberajúca sa skúmaním, zisťovaním, usporiadaním a interpretáciami informácií používaných pre:

- formulovanie stratégií,
- plánovanie a kontrolné činnosti,
- tvorbu rozhodnutí,
- optimalizáciu využitia zdrojov,
- zobrazenie aktuálneho stavu firmy akcionárom a ďalším externým užívateľom,
- zobrazenie stavu firmy zamestnancom s dôrazom na ich aktívnu úlohu v danom procese (zlučiteľnosť ich cieľov s cieľmi firmy – goal congruence),
- ochranu a zabezpečenie aktív.“

POPESKO B. (2009) delí jednotlivé vývojové etapy používaných manažérskych nákladových techník a nástrojov do troch vrstiev:

1. tradičné nákladové účtovníctvo (cost accounting), ktoré je zamerané takmer výhradne na evidenciu informácií o nákladoch a na ich vecné zatriedenie z pohľadu minulosti,
2. manažérske účtovníctvo (management accounting), je nadväzujúcou etapou. Jeho význam je v posledných rokoch stále častejšie zdôrazňovaný. Pre správne manažérske rozhodnutia je nutné ponúknuť informáciu o variantoch budúceho vývoja, ktoré by slúžili ako podpora rozhodovania o voľbe správnych variant. Modelovanie variant budúceho vývoja je stále založené na statickej evidencii nákladov a viacmenej akceptácii ich zdanlivo neovplyvniteľnej výšky,

-
3. Management nákladov (cost management) nadväzuje na predchádzajúce systémy. Na tomto mieste je však nutné zdôrazniť, že s objavením sa nového kvalitatívneho stupňa manažérskych nástrojov a metód, ktoré sú v súčasnej dobe nákladovým riadením prezentované, nestrácajú predošlé vývojové stupne platnosť alebo dôležitosť.

Z hľadiska správneho riadenia podniku sú dôležité všetky vývojové etapy účtovníckych a manažérskych systémov.

1.5 Náklady, výnosy a finančná kríza

Roky 2007, 2008, 2009 sa určite zapíšu do dejín svetovej ekonomiky ako časy prvej skutočnej globálnej hospodárskej krízy. Svetová odborná a politická verejnosť sústredila všetky sily k tomu, aby pripravila rôznorodé recepty na boj s touto tvrdou krízou, a objavilo sa obrovské množstvo názorov na jej riešenie, často neobyčajne rozdielnych.

V článku **ŽUFFU R. – ŽITŇANSKÉHO E. – KOVÁČA P. (2008)**, „**Kríza je tu a čo ďalej**“ ktorý je dostupný na internetovom portáli časopisu Trend sa píše, že kríza väčšinu slovenských spoločností donútila (a zrejme ešte donúti) k znižovaniu celkových nákladov. Aj keď o tom ešte nahlas nehovorila. Najpriateľnejšie pre ne je začať v radoch pracovníkov. Pre tých pojem kríza dnes znamená jedno – musia rátať s prepúšťaním, nižšími platmi či so zmrazením rastu miezd. Firmy zatiaľ „škrtajú“ najmä dočasných pracovníkov, ktorých si prenajímajú od agentúr.

JEŽEK O. (2009) uvádza, že „priemyselné firmy na súčasnú krízu často reagujú tzv. orezávaním nákladov. Manažment začne rušiť všetky aktivity, ktoré znamenajú vydávanie peňazí. Firma obmedzuje počet zmien, nechá pracovníkov doma za 60 % náhradu, prepustí pracovníkov z agentúry alebo dokonca časť kmeňových, zruší všetky rozvojové aktivity, prepustí časť režijných pracovníkov, napr. údržbárov.

Tento postup má i výhodu – zastavenie odtoku peňazí z firmy je relatívne rýchle. Potom existuje ešte jedna „výhoda“ – o postupe zavedenia sa nemusí príliš premýšľať. Nevýhody sú zrejmé – táto taktika by mohla priniesť úspech iba v dvoch prípadoch:

- pokiaľ kríza bude krátka. To sa ale vo svetle posledných poznatkov očakávať nedá,

-
- pokiaľ zníženie fixných nákladov bude tak razantné, že nestúpne ich podiel v cene výrobkov, ktoré sa predajú a zároveň orezanie výdavkov nepoškodí dlhodobú funkčnosť dôležitých procesov. To sú ale podmienky, ktoré bežná firma s len trochu zložitejšou výrobou vybavenou hmotným majetkom nemôže splniť.“

KISLINGEROVÁ E. (2010) tvrdí, že „vnímanie krízy zo strany akéhokoľvek podniku prechádza obvykle tromi fázami, ktoré majú niektoré podstatné rysy a behom nich je podnik schopný prijímať vždy len určité rozhodnutia. Jednotlivé fázy možno popísať týmito výpoveďami:

- situácia sa zhoršuje, avšak nie až tak, že by to mohlo zásadne ohroziť ziskovosť firmy, a už vôbec nie reálnu existenciu firmy,
- situácia je vážna a podnik je ohrozený v rovine svojich výnosov a ziskovosti, nie však v rovine svojej existencie. Podnik má dostatočnú schopnosť vyrovnať sa s novou realitou, a to po prijatí niekoľkých racionalizačných opatrení.
- situácia sa stala tragickou a podnik je ohrozený v samotnej svojej existencii. Je potrebné prijať bolestivé opatrenia, ktoré zachránia spoločnosť a umožnia jej kontinuálnu existenciu.

Tieto tri fázy reakcie podniku na krízový stav poukazujú, že podniky obyčajne reagujú na krízu neskoro, prinajmenšom s oneskorením oproti času, v ktorom by mala reakcia optimálny dopad na budúcnosť firmy a na jej schopnosť čeliť kríze.“

Podľa článku uverejneného v časopise **Poľnohospodársky týždenník (2009)**, Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora urobila v roku 2008 prieskum na vzorke 223 svojich členov. (87 percent respondentov boli podniky do 100 zamestnancov, s ročným objemom tržieb do 100 mil. Sk). Až 54 percent opýtaných odpovedalo, že vplyvy finančnej krízy pociťujú. Také isté množstvo respondentov potvrdilo zhoršenú platobnú disciplínu obchodných partnerov. Takmer všetci respondenti – 88 % - uviedli, že pociťujú rastúci tlak na znižovanie cien svojich výrobkov a služieb, a to napriek zvýšeným cenám vstupov do výroby. Viac ako štyri pätiny opýtaných očakáva zníženie ziskovosti z podnikania a zníženie investičných aktivít. Až 64 % opýtaných má skúsenosť so zvýšením nákladov na obstaranie úverov a s komplikovanejším vybavovaním úverov. Pre 14 % opýtaných sú úvery nedostupné. Polovica podnikateľov počíta s uplatnením úsporných opatrení v mzdovej oblasti a

---

18 % so znižovaním počtu pracovníkov.

HLOUŠEK J. v časopise **Strategický management (2009)** určil varovné signály a příčiny krízy na základe účtovných výkazov:

Kríza plynúca zo súvahy predstavuje predovšetkým nevhodnú štruktúru platobnej bilancie, a to jak na strane aktív, tak na strane pasív daného podniku.

Kríza z výsledovky značí problém vo vlastnom fungovaní firmy, kedy firma generuje stratu, a to buď v prevádzkovej časti, teda vlastnou výrobou, alebo sú stratové jej finančné operácie, mnohokrát však oboje.

Kríza z cash flow sa prejavuje v časovom nesúlade medzi tvorbou zdrojov a ich spotrebou. Firma nie je schopná hradiť svoje bežné potreby „v čase a mieste“ a i zisková firma sa tak môže dostať do krízy likvidity, lebo v danom okamihu nemá dostatok hotovosti. Pri hlbších problémoch všetky príčiny krízy splývajú a firma, ktorá generuje stratu, spotrebúva svoje zdroje a tak sa dostáva do problémov s likviditou. Stratou likvidity tak celý proces končí.

---

2 Cieľ práce

Motívom a cieľom každého podnikateľského subjektu je zisk, no nie každý podnikateľský subjekt ho aj v skutočnosti dosiahne.

V súčasnej dobe, reprezentovanej hospodárskou a finančnou krízou a silnou konkurenciou, je hlavným cieľom podniku prežitie a udržanie svojej pozície na trhu. Na to podnik musí dokonale poznať svoj vnútorný stav, ktorý sa odzrkadľuje v jeho nákladoch a výnosoch.

Podrobné poznanie nákladov a výnosov umožňuje zistiť, kde má podnik svoje slabé a silné stránky a kde má rezervy. K tomu slúži aj implementácia kvalitného ekonomického automatizovaného informačného systému, ktorý poskytuje informácie o nákladoch a výnosoch na celopodnikovej i vnútropodnikovej úrovni.

Hlavným cieľom predkladanej bakalárskej práce je skúmanie spôsobu sledovania nákladov a výnosov vo vybranom podnikateľskom subjekte.

Na dosiahnutie stanoveného cieľa sme si vytýčili nasledovné **čiasťkové ciele**:

- analýza vývoja nákladov, výnosov a výsledku hospodárenia vo vybranom podnikateľskom subjekte,
- spôsob sledovania nákladov a výnosov v automatizovanom informačnom systéme a jeho jednotlivých podsystémoch,
- sledovanie nákladov a výnosov podľa stredísk a výkonov,
- kalkulovanie nákladov a výnosov vo vybranom podnikateľskom subjekte,
- ďalšie možnosti sledovania nákladov a výnosov z rôznych hľadísk, najmä z hľadiska environmentálneho a z hľadiska zabezpečenia kvality produkcie.

---

3 Metodika práce

Pre splnenie cieľa práce sme si ako objekt skúmania vybrali Roľnícke družstvo Šaľa. Uvedené družstvo súhlasilo s poskytnutím údajov pre potreby vypracovania bakalárskej práce. Z údajov, ktoré mohlo družstvo poskytnúť sme vypracovali analytické časti práce.

Východiskové údaje a rôzny materiál sme spracovali hlavne **analyticky – syntetickou metódou**, ktorú sme podporili *metódami selekcie, komparácie, tabuľkového zobrazenia, grafického znázornenia, pozorovania, riadeného rozhovoru s riadiacimi pracovníkmi a matematicko–štatistickými metódami*.

V kapitole **Prehľad o súčasnom stave riešenia problematiky** uvádzame myšlienky vybraných autorov k problematike nákladov, výnosov, ich klasifikácie, kalkulovania a rozpočtovania, sledovania pre potreby manažmentu, vplyvu finančnej krízy na náklady a výnosy. Pri spracovaní tejto časti práce sme použili metódu selekcie a komparácie informácií získaných štúdiom.

Jadrom bakalárskej práce je kapitola **4. Výsledky práce**.

V podkapitole **4.1. Charakteristika skúmaného podnikateľského subjektu** sa zaoberáme:

- vznikom podniku a jeho aktuálnou činnosťou,
- organizačno – riadiacou štruktúrou ,
- charakteristikou rastlinnej výroby a jej štruktúrou za rok 2009,
- charakteristikou živočíšnej výroby a jej štruktúrou za roky 2008 – 2009,
- štruktúrou pracovných síl podniku.

V tejto kapitole sme použili metódu tabuľkového zobrazenia a metódu grafického znázornenia. Údaje získané z interných podkladov sme zoskupili do schém, tabuliek a grafov, ktoré umožňujú aktuálny prehľad údajov o sledovanom podniku.

V podkapitole **4.2. Základné ukazovatele podnikateľskej činnosti** sa venujeme vývoju štruktúry majetku, vlastného imania a záväzkov, nákladov, výnosov, výsledku hospodárenia a vývoju ukazovateľov rentability.

V tejto podkapitole sme použili metódu selekcie a komparácie, metódu tabuľkového zobrazenia, ďalej metódu grafického znázornenia, matematicko-štatistické metódy a metódu finančnej analýzy.

Pre skúmanie rentability podniku sme vypočítali rentabilitu vlastného a celkového kapitálu, rentabilitu nákladov, rentabilitu výnosov, rentabilitu tržieb a nákladovosť výnosov podľa nasledujúcich vzťahov:

$$\text{Rentabilita vlastného kapitálu} = \frac{\text{zisk po zdanení}}{\text{vlastný kapitál}}$$

$$\text{Rentabilita celkového kapitálu} = \frac{\text{zisk po zdanení}}{\text{celkový kapitál}}$$

$$\text{Rentabilita nákladov} = \frac{\text{zisk po zdanení}}{\text{celkové náklady}}$$

$$\text{Rentabilita výnosov} = \frac{\text{zisk po zdanení}}{\text{celkové výnosy}}$$

$$\text{Rentabilita tržieb} = \frac{\text{zisk po zdanení}}{\text{tržby}}$$

kde: tržby = tržby za výrobky a služby + tržby za predaný tovar.

$$\text{Nákladovosť výnosov} = \frac{\text{náklady}}{\text{výnosy}}$$

V podkapitole **4.3. Analýza automatizovaného sledovania nákladov a výnosov** sa orientujeme na charakteristiku a rozbor automatizovaného systému riadenia ASR PPoK z hľadiska spracovávania nákladov a výnosov v jednotlivých podsystémoch a z hľadiska výstupných informácií, ktoré spomínaný automatizovaný systém riadenia poskytuje riadiacim pracovníkom.

V tejto časti práce sme použili predovšetkým metódu rozhovoru s pracovníkmi ekonomického úseku a metódu pozorovania.

V podkapitole **4.4. Sledovanie nákladov a výnosov podľa stredísk a výkonov** sa zameriavame na zistenie aktuálneho stavu sledovania nákladov a výnosov podľa stredísk a výkonov. Využili sme metódu riadeného rozhovoru s hlavnou ekonómkou a metódu analýzy získaných podkladov z vybraného podniku.

V podkapitole **4.5. Kalkulácie nákladov** sledujeme zostavovanie kalkulácií nákladov vo vybranom podniku. Využili sme metódu selekcie, komparácie, riadeného rozhovoru, matematicko-štatistické metódy a metódu tabuľkového zobrazenia.

V podkapitole **4.6. Ďalšie hľadiská sledovania nákladov** skúmame najmä sledovanie environmentálnych nákladov a nákladov na zabezpečenie kvality produkcie. Pri spracovaní tejto kapitoly sme využili metódu rozhovoru s riadiacimi pracovníkmi.

Kapitolu **Záver a návrh na využitie poznatkov** sme využili na naše návrhy a odporúčania na zlepšenie sledovania nákladov a výnosov v Roľníckom družstve Šaľa. Pri formulovaní návrhov a odporúčaní sme vychádzali zo získaných poznatkov počas štúdia, z poznatkov získaných od riadiacich pracovníkov pri analyzovaní sledovaného podniku a z poznatkov získaných štúdiom použitej literatúry.

Všetky naše výsledky dosiahnuté v tejto bakalárskej práci boli poskytnuté ekonomickému úseku a riadiacim pracovníkom Roľníckeho družstva Šaľa.

---

4 Výsledky práce

4.1 Charakteristika sledovaného podnikateľského subjektu

Šaliansky okres sa nachádza na území Podunajskej nížiny, ktorá patrí do teplej klimatickej oblasti s úrodnými pôdami a roľníckou tradíciou. Preto tu bolo 18. októbra 1949 založené JRD I . typu hospodárenia. To prešlo postupne na JRD II. typu (1950) hospodárenia a v roku 1951 na III. typ hospodárenia. V tomto období bola rozloha šalianskeho katastra 3 760 ha a pestovali sa tu plodiny ako kukurica, pšenica, jačmeň, raž, ovos a cukrová repa. Živočíšna výroba zahŕňala chov hovädzieho dobytku, ošípaných, koní, oviec a baranov, kôz, sliepok a kohútov a ostatnej hydiny.

V súčasnosti družstvo pôsobí zlúčenou formou v katastroch troch obcí, a to Šaľa, Dlhá nad Váhom a Kráľová nad Váhom. Jeho hlavným výrobným programom je pestovanie viac ako desiatich druhov poľnohospodárskych plodín, chov hovädzieho dobytku a ošípaných.

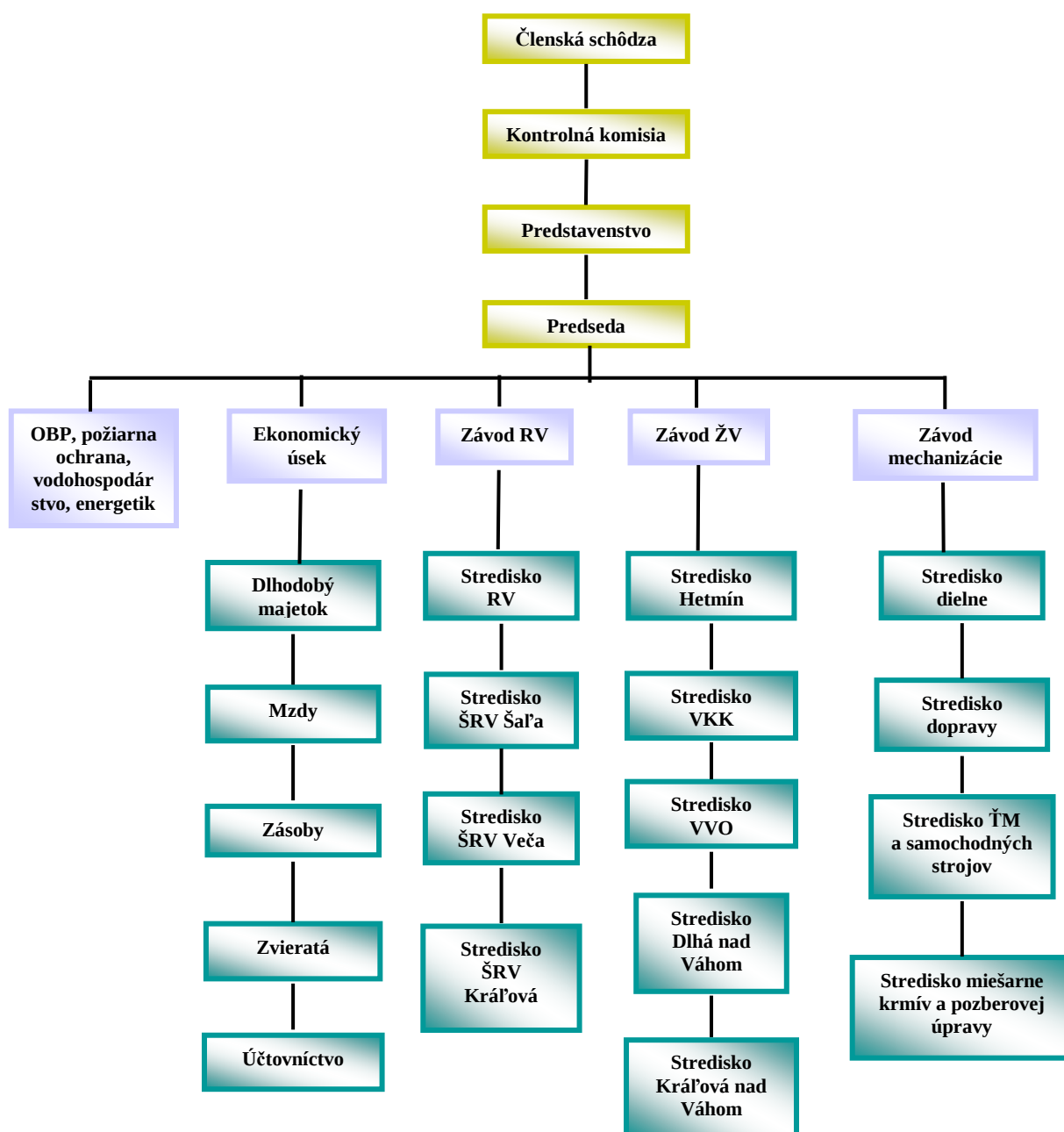
Družstvo je zapísané v Obchodnom registri Okresného súdu Trnava, podľa ktorého aktuálny predmet činnosti tvoria:

- výroba a predaj nespracovaných, čiastočne spracovaných a spracovaných, poľnohospodárskych výrobkov za účelom priamej spotreby, spracovania, alebo ďalšieho predaja,
- kúpa tovaru za účelom jeho ďalšieho predaja a predaj,
- práce a služby poľnohospodárskymi strojmi,
- výroba vína z vlastnej produkcie hrozna a jeho predaj,
- nákup, predaj, sprostredkovanie predaja potravín, mliečnych a mäsových výrobkov, alko-nealko v originálnom balení, tabakových výrobkov, drogériového tovaru,
- nákup, predaj, sprostredkovanie predaja potravín, mliečnych a mäsových výrobkov,
- závodné stravovanie,
- výroba a dodávka jedál,
- mäsiarstvo a údenárstvo.

4.1.1 Organizačno – riadiaca štruktúra

Organizačno - riadiaca štruktúra vyjadruje účelné rozmiestnenie vnútropodnikových útvarov na jednotlivé organizačné stupne, ktoré sú vybavené výrobnými prostriedkami a pracovnými silami a vzájomne prepojené hmotno–energetickými, ekonomickými a informačnými väzbami.

Organizačno - riadiaca štruktúra RD Šaľa je znázornená nasledujúcou schémou.

Obr. 1 Organizačno – riadiaca štruktúra Roľníckeho družstva Šaľa

---

Členská schôdza

Je najvyšším orgánom družstva. Schôdzu tvoria členovia družstva, ktorí sa na nej zúčastňujú osobne alebo v zastúpení. Členská schôdza rozhoduje o zmene stanov, odvolávaní a menovaní členov orgánov družstva, schvaľuje účtovnú závierku, rozdelenie zisku a pod.

Kontrolná komisia

Je kontrolným orgán družstva. Je oprávnená kontrolovať všetku činnosť družstva a prerokúva sťažnosti jeho členov. Komisia je nezávislá od ostatných orgánov družstva. Kontrolná komisia sa vyjadruje k ročnej účtovnej závierke a návrhu na rozdelenie zisku alebo uhradenie straty a je oprávnená vyžadovať si od predstavenstva akékoľvek informácie o hospodárení družstva.

Predstavenstvo

Je štatutárny orgán družstva a má rozhodovaciu právomoc. Zabezpečuje obchodné vedenie družstva a rozhoduje o všetkých záležitostiach. Pozostáva z jedného predsedu, podpredsedu a štrnástich členov.

Predseda

Koná navonok za družstvo a podpisuje sa za družstvo. V čase jeho neprítomnosti preberá na seba tieto funkcie podpredseda družstva.

OBP, požiarňa ochrana, vodohospodárstvo, energetik

Tento úsek riadi bezpečnostný technik, ktorý má na starosti bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Jeho úlohou je zabezpečiť dostupnosť a použiteľnosť hasiacich prístrojov a hydrantov v prípade potreby a to ako v administratívnej budove tak aj v jednotlivých strediskách. Ďalšou jeho povinnosťou je uistiť sa či poskytnutý pracovný odev pracovníkov RV, ŽV a strediska mechanizácie vyhovuje podmienkam pracovného prostredia.

Vnútroorganizačné útvary sú:

- Ekonomický úsek

Tento úsek riadi hlavná ekonómka, ktorá dohliada na činnosť finančnej účtovníčky, mzdovej účtovníčky, pracovníčky materiálovo – technického zabezpečenia (MTZ). Ekonomický úsek kompletizuje ekonomické informácie podniku a riadi obchodné činnosti marketing, nákup, odbyť.

- Závod rastlinnej výroby (RV)

Závod RV je riadený hlavným agronómom a pomocným agronómom. Pracovníci tohto závodu zabezpečujú plynulý chod produkcie RV, od zabezpečenia úrodnosti a pripravenosti pôdy až po žatvu a uskladnenie zberaných plodín. Závod RV je rozdelený na nasledovné strediská:

1. stredisko RV,
2. stredisko RV Šaľa,
3. stredisko RV Veča,
4. stredisko RV Kráľová.

- Závod živočíšnej výroby (ŽV)

Závod ŽV je riadený hlavným zootechnikom. Okrem neho má každé stredisko ŽV svojho strediskového zootechnika a každá smena má svojich zootechnikov. Úlohou pracovníkov závodu ŽV je zabezpečiť plynulý chod živočíšnej výroby a starostlivosť o hovädzí dobytok a ošípané. Závod ŽV je rozdelený na tieto strediská:

1. stredisko Hetmín,
2. stredisko Veľkokapacitný kravín (VKK),
3. stredisko Veľkovýkrmňa ošípaných (VVO),
4. stredisko Dlhá nad Váhom,
5. stredisko Kráľová nad Váhom.

Posledne menované stredisko Kráľová nad Váhom je zamerané na plemenárstvo a šľachtiteľstvo ošípaných a hovädzieho dobytku.

- Závod mechanizácie

Vďaka závodu mechanizácie je zabezpečený plynulý chod všetkých činností družstva. Tento závod okrem iného sleduje spotrebu energií, riadi pozberovú úpravu plodín a riadi údržbu a opravy strojov a zariadení. Pod závod mechanizácie patria nasledovné strediská:

1. stredisko Dielne,
2. stredisko Doprava,
3. stredisko Ťažká mechanizácia (ŤM) a samochodné stroje,
4. stredisko Miešarne krmív a pozberová úprava.

4.1.2 Rastlinná výroba

Roľnícke družstvo sa venuje rastlinnej výrobe od svojho vzniku. V rámci rastlinnej výroby je kľúčovou hlavne výroba obilnín a krmovín a má prednostný rast pred živočíšnou výrobou.

V súčasnosti RD Šaľa hospodári na výmere 3132,2 hektárov poľnohospodárskej pôdy, z toho je 3086,62 hektárov ornej pôdy, 44,88 hektárov viníc a 0,70 hektárov ovocných sádov.

Rozhodujúcim odvetvím rastlinnej výroby je pestovanie obilnín, ktoré v družstve dorábajú na vyše dvetisíc hektároch pôdy. V druhovej skladbe dominujú pšenica, kukurica a jačmeň. Pozornosť je venovaná aj pestovaniu strukovín hlavne sóje, olejní (slnečnica, repka olejná), ovocia (jablká, broskyne) a hrozna.

Tab. 1 Štruktúra rastlinnej výroby za rok 2009

Poľnohospodárske plodiny	Zberová plocha v ha	Úroda v t	
		spolu	na 1ha
Pšenica mäkká ozimná	787,780	4792,500	6,08
z toho			
potravínárska	500,000	2750,000	5,50
Jačmeň ozimný	141,280	851,400	6,02
Jačmeň jarný	522,380	2443,400	4,67
z toho			
sladovnícky	450,000	1500,000	3,33
Kukurica na zmo	615,500	5544,000	9,00
Slnečnica	261,120	860,700	3,29
Sója	91,390	216,500	2,36
Miešanky strukovinovo-obilné	42,870	1080,000	25,19
Lucerna	261,330	3366,800	12,88
Viacročné porasty tráv	2,820	28,200	10,00
Vinohrady rodiace	44,880	111,444	x
v tom			
stolové odrody	2,500	4,500	1,80
muštové odrody a hybridy	42,380	106,944	2,52
Jablone	68*	0,505	0,50
Broskyne	23*	0,792	0,20

Prameň: Podklady sledovaného podniku

Poznámka: * počet ovocných stromov v ks.

Pôdy sú zaradené medzi černozeme, nivné a lužné pôdy. Kvalita ornej pôdy je rôzna, preto družstvo venuje zvýšenú pozornosť nielen jej ochrane ale aj zvyšovaniu jej úrodnosti. Poľnohospodárska pôda je hnojená z veľkej časti dusíkatými hnojivami a maštalným hnojom produkovaným v živočíšnej výrobe, následne fosforečnými (P₂O₅) a draselnými (K₂O) hnojivami.

Roľnícke družstvo nakupuje kvalitné osivá od svojich stálych dodávateľov, ktorými sú Sempol Holding, a. s. Trnava a Agrisem Galanta. Dodávku hnojív zabezpečuje Chemstár Slovakia, a. s. Bratislava.

Na uskladnenie obilnín má družstvo 4 silážne priestory s kapacitou 37 164 m³. Okrem toho má vedúci rastlinnej výroby k dispozícii aj 61 traktorov, 16 traktorových pluhov, 10 sejačiek na obilie, 2 sejačky na presný výsev repy, 2 sejačky na kukuricu, 3 kombajny na zber zrnín a 12 rozhadzovačov maštalného hnoja. V čase nedostatku vlhky v pôde je k dispozícii 32 mobilných zavlažovacích zariadení.

Vypestované plodiny družstvo z veľkej časti predáva svojim obchodným partnerom. No časť plodín si necháva pre vlastnú spotrebu v živočíšnej výrobe. Medzi najväčších odberateľov družstva patria Chemstár Slovakia, a. s. Bratislava, Dufresc, s. r. o. Hurbanovo, Palma Tumys, a. s. Bratislava a Heineken, a. s. Nitra.

Roľnícke družstvo obhospodaruje aj vinohrad o rozlohe približne 45 hektárov. Z jednotlivých druhov odrôd bielych vín pestujú najviac veltlín zelený, leánku a rizling vlašský. Z červených sort je to frankovka a vavrínecké červené. Šalianske vína sa vyznačujú prvotriednou kvalitou, ktorá býva aj náležite oceňovaná. Na výstave Agrokomplexu v Nitre získali niekoľko ocenení a striebornú medailu.

4.1.3 Živočíšna výroba

V nadväznosti na rastlinnú výrobu sa v RD Šaľa rozvíja aj živočíšna výroba, ktorá je zameraná na chov hovädzieho dobytká a ošípaných.

Stádo hovädzieho dobytká je tvorené holštajnsko-frízskym plemenom a slovenským strakatým plemenom.

Holštajnsko-frízske plemeno je šľachtené jednostranne len na mliekovú úžitkovosť a patrí medzi najvýkonnejšie mliekové plemeno na svete. Kravy dosahujú hmotnosť 500 – 700 kg a býky 850 – 1100 kg. Ide o čiernostrakaté plemeno, pričom

---

hlava a krk sú čierne a na hlave v oblasti čela býva biela hviezda. Spodok brucha a nohy sú spravidla biele.

Slovenský strakatý dobytok je plemeno kombinovaného úžitkového typu a vyrovnanou mliekovou aj mäsovou úžitkovosťou. Základné sfarbenie je žltostrakaté s odtieňom až do červenostrakatej farby. Kravy dosahujú hmotnosť 550 – 750 kg a býky 1000 – 1200 kg.

Základné spôsoby chovu hovädzieho dobytku podľa spôsobu ustajnenia delíme na:

- voľné ustajnenie,
- väzné ustajnenie.

Na základe Smernice rady 98/58/ES týkajúcej sa ochrany zvierat chovaných na farmárske účely sa oba systémy musia používať s podstielkou. Celoroštové podlahové plochy sú neprípustné. V RD Šaľa sa hovädzí dobytok ustajňuje voľným spôsobom. Ako podstielkový materiál sa používa obilná slama.

Hovädzí dobytok je kŕmený kombinovaným spôsobom, t. j. objemovými a jadrovými krmivami. Objemové krmivá sú tvorené zo siláže, senáže, slamy, zeleného a čerstvého krmiva. Jadrové krmivá sú zložené zo sóje, kukurice a pšenice. Kŕmna dávka sa dopĺňa látkami obsahujúce minerálne a vitamínové zložky v súlade s ich deficitom. Ako doplnok k základnému krmivu sa využíva aj kŕmna soľ.

Ošípané sú reprezentované plemenom bielej ušľachtilej ošípanej. Toto plemeno je náročné pretože svoje úžitkové vlastnosti dosahuje len za priaznivých podmienok (ustajnenie, kŕmenie, ošetrovanie). Okrem kvality jatočných výrobkov vyniká plodnosťou, mliekovosťou a výborných rastom pri nízkej spotrebe krmiva. Dospelá prasnica váži 250-300 kg a kanec až 300-350 kg.

Chov ošípaných je tiež regulovaný Európskou dohodou o ochrane zvierat chovaných pre hospodárske účely a zákonom o ochrane zvierat. Ošípané sú ustajnené v priestoroch s dostatočným voľným pohybom a ako podstielkový materiál sa tiež používa obilná slama.

Základná kŕmna dávka ošípaných je tvorená šťavnatými a suchými objemovými krmivami, jadrovými krmivami a minerálnymi prísadami. Zvieratám je zabezpečený dostatok vody, ktorá vyhovuje hygienickým kritériám pre napájaciu vodu.

V súčasnosti štruktúru stáda tvorí 2075 kusov hovädzieho dobytku, z čoho je 757 kráv, 671 teliat a zvyšok tvoria býky a jalovice. Počet ošípaných je 1892 kusov, z čoho je 195 kusov prasníc.

Tab. 2 Stavby zvierat v rokoch 2008 a 2009

Druh zvierat	MJ	Rok		Index v %
		2008	2009	09/08
Hovädzí dobytok	ks	2 161	2 075	96
z toho				
kravy	ks	810	757	93
Ošípané	ks	4 670	1 892	41
z toho				
prasnice	ks	437	195	45

Prameň: Podklady sledovaného podniku a vlastné výpočty

V uplynulých rokoch sa však chov ošípaných pohybuje na hranici rentability. Hlavnými príčinami tohto vývoja sú nízka úžitkovosť, neustále zvyšovanie nákladov a dovoz lacného bravčového mäsa. Aj preto sa znížili počty ošípaných, najmä prasníc.

Tab. 3 Reprodukčné vlastnosti zvierat

Ukazovateľ	MJ	Rok		Index v %
		2008	2009	09/08
Narodenie teliat	ks	765	710	93
Odchov teliat	ks	723	671	93
Narodenie prasiat	ks	9 213	4 727	51
Odchov prasiat	ks	7 986	4 165	52
Odchov na prasniciu	ks	15,01	15,84	106

Prameň: Podklady sledovaného podniku a vlastné výpočty

Tab. 4 Produkcia hlavných živočíšnych výrobkov

Ukazovateľ	MJ	Rok		Index v %
		2008	2009	09/08
Denná dojivosť	l	17,67	18,05	102
Ročná dojivosť	l	6 450	6 606	102
Výroba mlieka	tis. l	5 359	5 069	95
Výroba mäsa HD	q	3 464	3 256	94
Výroba mäsa ošípaných	q	5 436	3 299	61

Prameň: Podklady sledovaného podniku a vlastné výpočty

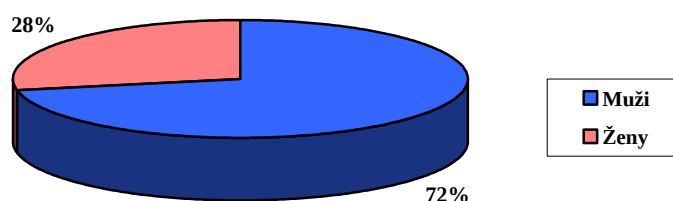

RD Šaľa sa výborne prezentuje na výstave hospodárskych zvierat Agrokomplex Nitra, kde každoročne získavajú ocenenia za vysokoteľné jalovice, prasnice a plemenné kance.

4.1.4 Pracovné sily

Pracovné sily sú základným výrobným faktorom, ktorému sa v rôznych časových obdobiach pripisuje rôzny význam. V súčasnosti sa však človek postupne dostáva na popredné miesto záujmu organizácií. Firmy postupne prechádzajú od chápania človeka len ako výrobného faktora k chápaniu človeka ako sociálnej bytosti, ktorá sa stáva rozhodujúcim faktorom úspešnosti podniku.

RD Šaľa má v súčasnosti 186 pracovníkov, čím sa zaraďuje medzi stredné podniky. Z celkového počtu pracovníkov je viac mužov ako žien. Celkový počet žien je 52, čo predstavuje cca 28 % a celkový počet mužov je 134, čo predstavuje cca 72 %. Priemerný vek zamestnancov družstva je 47 rokov.

Obr. 2 Štruktúra pracovníkov podľa pohlavia

Štruktúru trvalo činných pracovníkov zastupujú v najväčšej miere traktoristi a mechanizační robotníci, následne sú to ostatní trvalo činní pracovníci. Najväčšie zastúpenie žien je v kategóriách ošetrovateľ dojníc, vedúci technickí a administratívni pracovníci a ostatní trvalo činní pracovníci.

Tab. 5 Trvalo činní pracovníci v RD Šaľa

Kategória pracovníkov	Spolu	Z toho ženy
Traktoristi a mech. robotníci	41	0
Ostatní robotníci v RV	7	2
Ošetrovatelia dojnic	25	13
Ošetrovatelia ostatného HD	8	1
Ošetrovatelia prasiat	18	9
Remeselníci a opravári	23	0
Vedúci tech. a admin. pracovníci	28	13
Ostatní trvalo činný pracovníci	36	14
Trvalo činní pracovníci spolu	186	52

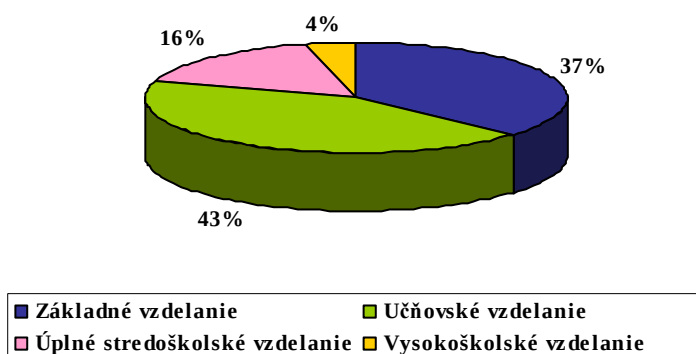
Prameň: Podklady sledovaného podniku

Z hľadiska vzdelanostnej úrovne prevládajú zamestnanci s nižším vzdelaním. Najväčšie zastúpenie majú pracovníci s učňovským vzdelaním a druhú početnú skupinu tvoria pracovníci so základným vzdelaním.

Tab. 6 Vzdelanostná úroveň pracovníkov v RD Šaľa

Stupeň vzdelania	Počet pracovníkov
Základné	68
Učňovské	81
Úplné stredoškolské vzdelanie	30
Vysokoškolské	7
Spolu	186

Prameň: Podklady sledovaného podniku

Obr. 3 Vzdelanostná úroveň pracovníkov v RD Šaľa

4.2 Základné ukazovatele podnikateľskej činnosti

4.2.1 Analýza ukazovateľov súvahy

Súvaha, označovaná aj ako bilancia, patrí k základným účtovným výkazom v podniku. Predstavuje formu usporiadania majetku a zdrojov, z ktorých majetok pochádza, v peňažnom vyjadrení k určitému dňu.

V tabuľkách č. 7 a č. 8 je zachytený stav a vývoj majetku a zdrojov krytia v rokoch 2007 až 2009.

Tab. 7 Stav, vývoj a štruktúra majetku v rokoch 2007 – 2009 v celých €

Položky majetku	Roky			Index		% podiel		
	2007	2008	2009	09/07	09/08	2007	2008	2009
Dlhodobý nehmotný majetok	0	0	0	0,000	0,000	0	0	0
Dlhodobý hmotný majetok	2 662 750	3 766 348	4 097 812	1,539	1,088	38,77	42,96	50,59
Dlhodobý finančný majetok	4 780	4 780	4 778	1,000	1,000	0,07	0,05	0,06
Neobežný majetok	2 667 530	3 771 128	4 102 590	1,538	1,088	38,84	43,01	50,65
Zásoby	2 630 253	2 559 417	2 533 610	0,963	0,990	38,29	29,19	31,28
Dlhodobé pohľadávky	2 124	3 685	3 390	1,596	0,920	0,03	0,04	0,04
Krátkodobé pohľadávky	1 137 224	1 270 132	402 936	0,354	0,317	16,56	14,49	4,97
Finančné účty	418 077	1 157 737	1 050 177	2,512	0,907	6,09	13,21	12,96
Obežný majetok	4 187 678	4 990 971	3 990 113	0,953	0,799	60,97	56,93	49,26
Časové rozlíšenie	13 377	5 112	7 640	0,571	1,495	0,19	0,06	0,09
Majetok spolu	6 868 585	8 767 211	8 100 343	1,179	0,924	100,00	100,00	100,00

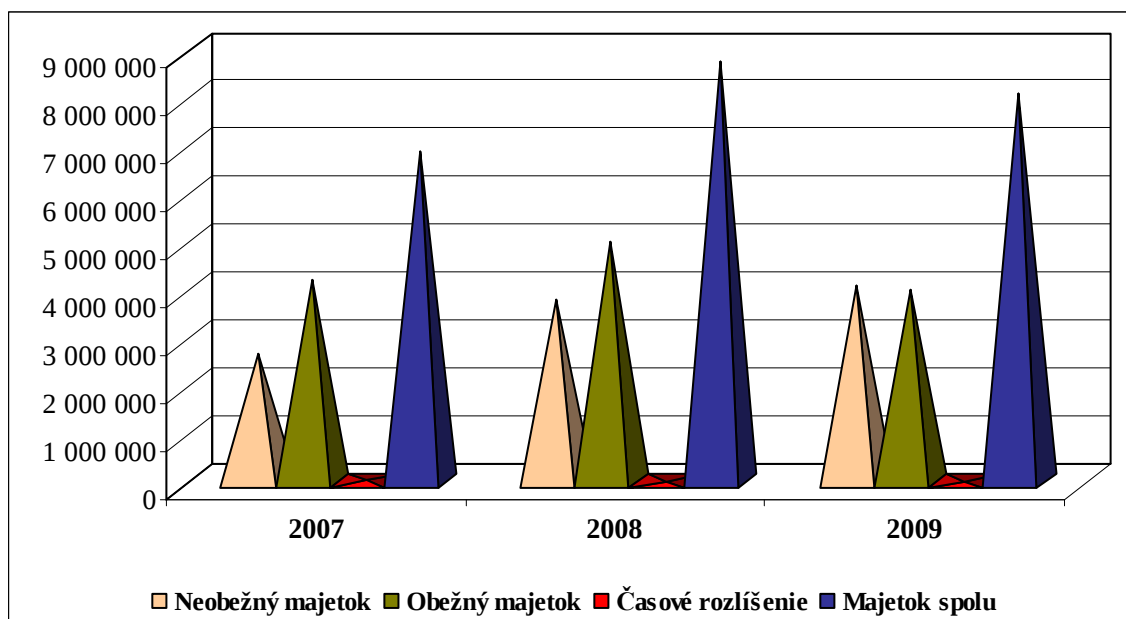
Prameň: Podklady sledovaného podniku a vlastné výpočty

Hodnota celkového majetku sa v priebehu sledovaného obdobia v roku 2008 zvýšila, a to hlavne vplyvom nárastu neobežného a obežného majetku. V roku 2009 hodnota majetku podniku klesá v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 7,6 % v dôsledku rapídneho poklesu krátkodobých pohľadávok.

Neobežný majetok má stúpajúcu tendenciu. Najväčší vplyv na rast neobežného majetku v roku 2008 mal dlhodobý hmotný majetok, ktorý stúpol v dôsledku kúpy poľnohospodárskych strojov. Z neobežného majetku družstvo nevlastní žiaden dlhodobý nehmotný majetok. Počítačový softvér, ktorý používa, má prenajatý od poskytovateľa softvérov, za ktorý mesačne platí nájomné.

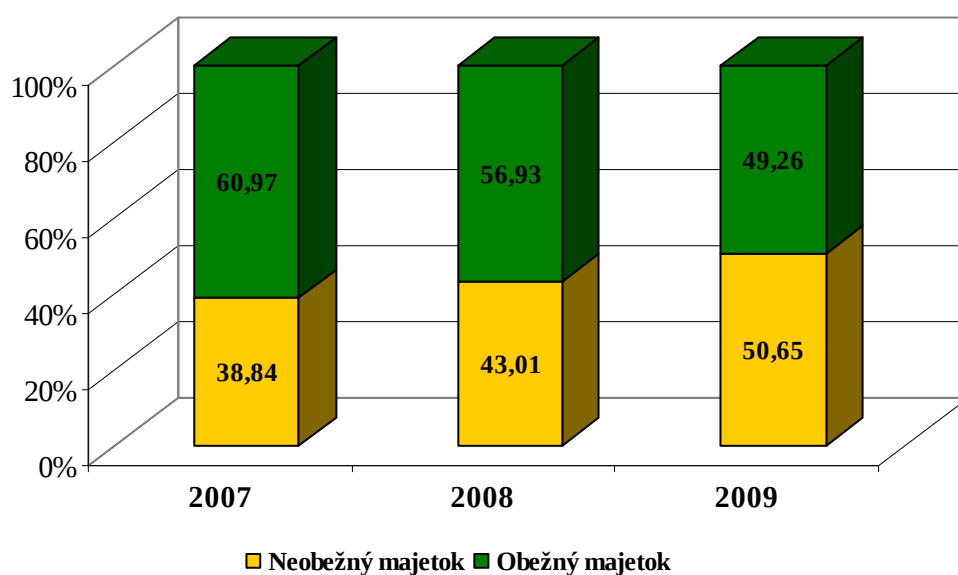
V obežnom majetku pozorujeme značné výkyvy. V roku 2008 zaznamenali nárast dlhodobé pohľadávky, ale hlavne finančné účty, ktoré stúpili oproti roku 2007 o 176,9 %. Rok 2009 priniesol pokles krátkodobých pohľadávok o 68,3 %.

Časové rozlíšenie sa v roku 2008 znížilo o 61,79 % v dôsledku zníženia nákladov budúcich období. No v roku 2009 sa hodnota časového rozlíšenia opäť zvýšila, pretože k nákladom budúcich období pribudli v tomto roku aj príjmy budúcich období.

Obr. 4 Vývoj majetku RD Šal'a v rokoch 2007 – 2009 v celých €

Podiel majetku počas sledovaného obdobia dokumentuje obrázok č. 5.

Obr. 5 Podiel majetku RD Šal'a v rokoch 2007 – 2009 v %

V rokoch 2007 a 2008 mal najväčší podiel na celkovom majetku obežný majetok. V roku 2009 už začal prevyšovať podiel neobežného majetku, aj keď pomer obežného a neobežného majetku bol takmer vyrovnaný.

Tab. 8 Stav, vývoj a štruktúra vlastného imania a záväzkov v rokoch 2007 – 2009
v celých €

Položky	Roky			Index		% podiel		
	2007	2008	2009	09/07	09/08	2007	2008	2009
Základné imanie	129 058	116 511	108 763	0,843	0,933	1,88	1,33	1,34
Kapitálové fondy	5 196 641	5 203 711	5 203 848	1,001	1,000	75,66	59,35	64,24
Fondy zo zisku	49 094	40 629	40 869	0,832	1,006	0,71	0,46	0,50
VH minulých rokov	8 132	9 693	10 712	1,317	1,105	0,12	0,11	0,13
VH za účtovné obdobie	4 382	3 817	-622 024	-141,950	-162,961	0,06	0,04	-7,68
Vlastné imanie	5 387 307	5 374 361	4 742 168	0,880	0,882	78,43	61,30	58,54
Rezervy	96 362	55 699	64 625	0,671	1,160	1,40	0,64	0,80
Dlhodobé záväzky	465	597	583 261	1254,325	976,987	0,01	0,01	7,20
Krátkodobé záväzky	758 116	1 530 207	1 048 374	1,383	0,685	11,04	17,45	12,94
Bankové úvery a výpomoci	540 629	1 173 007	1 156 735	2,140	0,986	7,87	13,38	14,28
Záväzky	1 395 572	2 759 510	2 852 995	2,044	1,034	20,32	31,48	35,22
Časové rozlíšenie	85 706	633 340	505 180	5,894	0,798	1,25	7,22	6,24
Vlastné imanie a záväzky spolu	6 868 585	8 767 211	8 100 343	1,179	0,924	100,00	100,00	100,00

Prameň: Podklady sledovaného podniku a vlastné výpočty

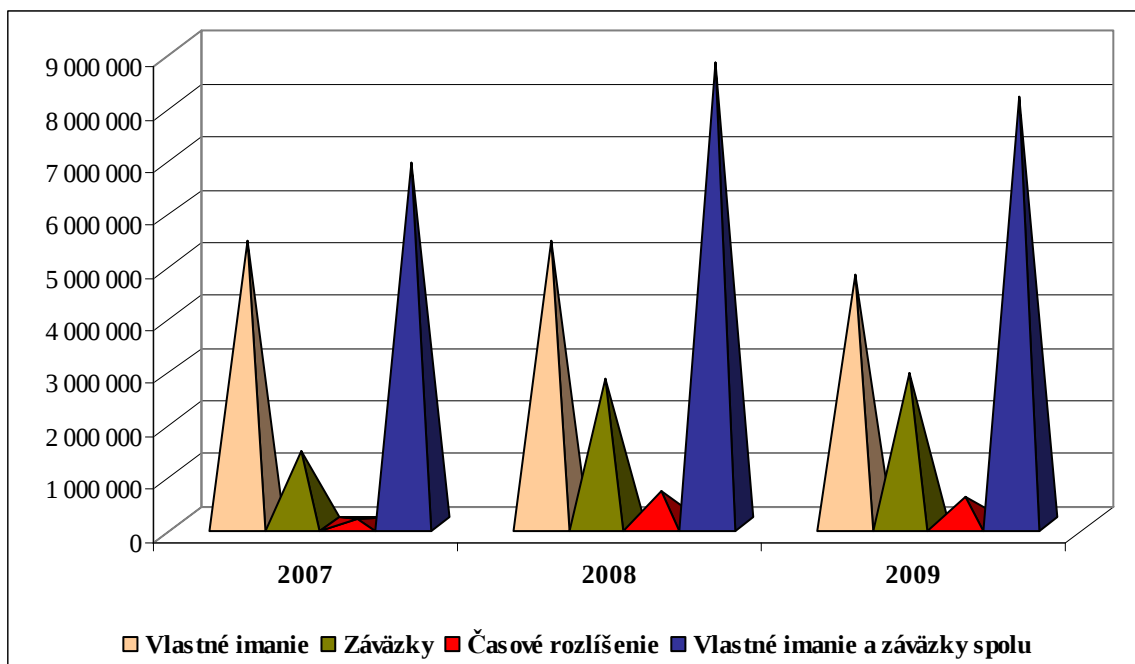
Hodnota vlastného imania a záväzkov kopíruje trend vývoja celkového majetku podniku. Vlastné imanie má nepriaznivý vývoj, jeho hodnota každý rok klesá o 12 %, čo je spôsobené hlavne stálym znižovaním výsledku hospodárenia.

Výsledok hospodárenia minulých rokov vykazuje počas sledovaného obdobia nárast, na rozdiel od výsledku hospodárenia za bežné účtovné obdobie.

Výsledok hospodárenia za bežné obdobie počas sledovaného obdobia neustále klesá. V roku 2008 dosahoval naposledy kladnú hodnotu, a už v roku 2009 zaznamenal extrémny pokles až o 618 207 €.

Záväzky spolu počas obdobia 2007 až 2009 stúpali. Najväčší nárast mali dlhodobé záväzky v roku 2009, kedy sme zaznamenali až tisícnásobný nárast.

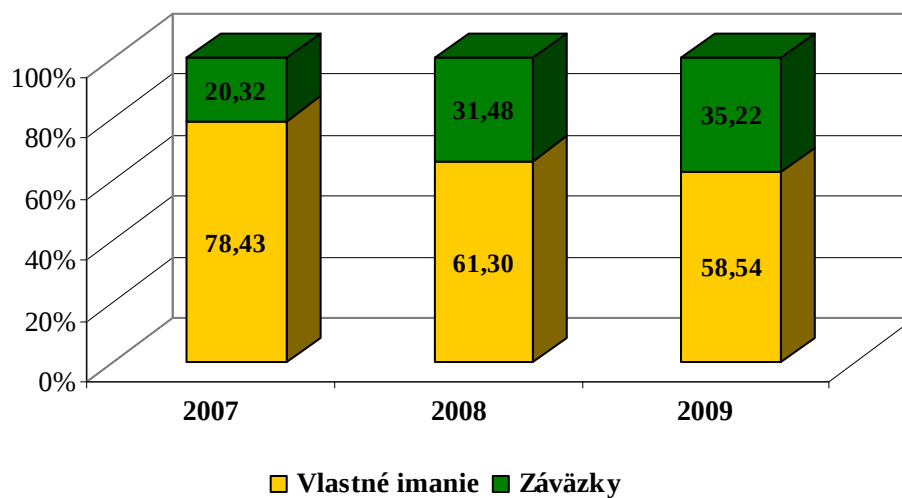
Časové rozlíšenie, rapídne vzrástlo v roku 2008 až o 547 634 €, t. j. o 489,4 % v dôsledku veľkého nárastu výnosov budúcich období.

Obr. 6 Vývoj vlastného imania a záväzkov RD Šaľa v rokoch 2007 – 2009 v celých €

Najväčší podiel na celkovom kapitále družstva má vlastné imanie. Počas rokov 2007 až 2009 však tento podiel neustále klesá.

Podiel vlastného imania a záväzkov počas sledovaného obdobia dokumentuje nasledujúci graf.

Obr. 7 Podiel vlastného imania a záväzkov RD Šaľa v rokoch 2007 – 2009 v %

4.2.2 Analýza ukazovateľov výkazu ziskov a strát

Výkaz ziskov a strát poskytuje obraz o hospodárení podniku tým, že informuje o jeho nákladoch a výnosoch za určité účtovné obdobie. Rozdielom týchto nákladov a výnosov je výsledok hospodárenia, ktorým môže byť zisk alebo strata.

Výsledovka tiež poskytuje účelové členenie nákladov a výnosov, ktoré umožňuje vypracovať nákladovú analýzu, resp. analýzu tvorby výsledku hospodárenia.

V tabuľkách č. 9 a č. 10 je zachytený vývoj a štruktúra nákladov a výnosov sledovaného podniku v rokoch 2007 až 2009.

Tab. 9 Vývoj a štruktúra nákladov v rokoch 2007 – 2009 v celých €

Položky nákladov	Roky			Rozdiel		Index	
	2007	2008	2009	09-07	09-08	09/07	09/08
Náklady na obstaranie predaného tovaru	99 383	80 197	0	-99 383	-80 197	0,000	0,000
Výrobná spotreba	3 154 949	3 306 413	2 716 871	-438 078	-589 542	0,861	0,822
Osobné náklady	1 448 118	1 512 547	1 522 719	74 601	10 172	1,052	1,007
Dane a poplatky	117 374	126 402	127 262	9 888	860	1,084	1,007
Odpisy DHM a DNM	614 585	791 343	807 839	193 254	16 496	1,314	1,021
ZC predaného DM a materiálu	81 026	117 540	70 785	-10 241	-46 755	0,874	0,602
Ostatné náklady na hospodársku činnosť	4 348	5 743	5 596	1 248	-147	1,287	0,974
Náklady na hosp. činnosť spolu	5 519 783	5 940 185	5 251 072	-268 711	-689 113	0,951	0,884
Nákladové úroky	22 804	35 617	87 849	65 045	52 232	3,852	2,466
Kurzové straty	66	597	30	-36	-567	0,455	0,050
Ostatné náklady na finančnú činnosť	137 224	160 791	132 657	-4 567	-28 134	0,967	0,825
Náklady na finančnú činnosť spolu	160 094	197 005	220 536	60 442	23 531	1,378	1,119
Náklady na mimoriad. činnosť	0	0	0	0	0	0,000	0,000
Celkové náklady	5 679 877	6 137 190	5 471 608	-208 269	-665 582	0,963	0,892

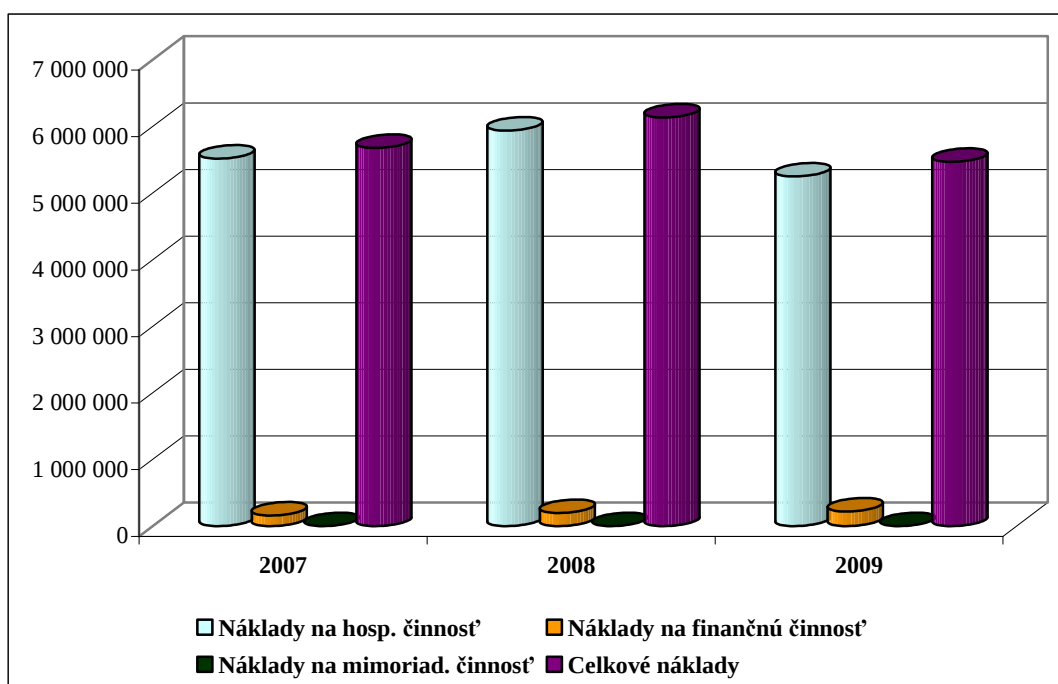
Prameň: Podklady sledovaného podniku a vlastné výpočty

Celkové náklady sú najnižšie v roku 2009, kedy v porovnaní s rokom 2008 poklesli o 10,8 %. Najväčší podiel nákladov družstva tvoria náklady na hospodársku činnosť. Tie sa v roku 2009 znížili oproti roku 2008 o 11,6 %.

Výrobná spotreba klesala v roku 2009 v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 17,8 %. Dôvodom tohto poklesu bola nižšia spotreba materiálu a energie. V dôsledku zvýšenia stavu strojov a zariadení v roku 2008 sa odpisy dlhodobého hmotného a dlhodobého nehmotného majetku zvýšili o 28,7 %.

Náklady na finančnú činnosť počas sledovaného obdobia narastajú. Najväčší nárast dosiahli v roku 2008 a to 23,1 %, k čomu najviac prispelo zvýšenie kurzových strát a nákladových úrokov. Ostatné náklady na finančnú činnosť tvorili najväčšiu položku finančných nákladov. V roku 2008 stúpili o 17,2 %, no v roku 2009 následne klesli o 17,5 %. Nákladové úroky neustále rastú. V roku 2009 zaznamenali nárast o 52 232 € čo predstavuje nárast o 146,6 %. Tento nárast bol spôsobený zvýšením bankových úverov.

Náklady na mimoriadnu činnosť sa počas sledovaného obdobia nedosiahli.

Obr. 8 Vývoj a štruktúra nákladov RD Šal'a v rokoch 2007 – 2009 v celých €

Tab.10 Vývoj a štruktúra výnosov v rokoch 2007 – 2009 v celých €

Položky výnosov	Roky			Rozdiel		Index	
	2007	2008	2009	09-07	09-08	09/07	09/08
Tržby z predaja tovaru	145 821	117 905	0	-145 821	-117 905	0,000	0,000
Výroba	4 414 825	3 712 641	3 340 667	-1 074 158	-371 974	0,757	0,900
Tržby z predaja DM a materiálu	91 582	177 355	64 341	-27 241	-113 014	0,703	0,363
Ostatné výnosy z HČ	1 028 547	2 131 315	1 433 365	404 818	-697 950	1,394	0,673
Výnosy z hosp. činnosti spolu	5 680 775	6 139 216	4 838 373	-842 402	-1 300 843	0,852	0,788
Tržby z predaja CP	465	0	0	-465	0	0,000	0,000
Výnosy z dlhodobého finanč. majetku	3 519	100	53	-3 466	-47	0,015	0,530
Výnosové úroky	531	3 651	11 442	10 911	7 791	21,548	3,134
Kurzové zisky	830	465	15	-815	-450	0,018	0,032
Ostatné výnosy z FČ	0	0	0	0	0	0,000	0,000
Výnosy z finanč. činnosti spolu	5 345	4 216	11 510	6 165	7 294	2,153	2,730
Výnosy z mimoriad. činnosti	0	0	0	0	0	0,000	0,000
Celkové výnosy	5 686 120	6 143 432	4 849 883	-836 237	-1 293 549	0,853	0,789

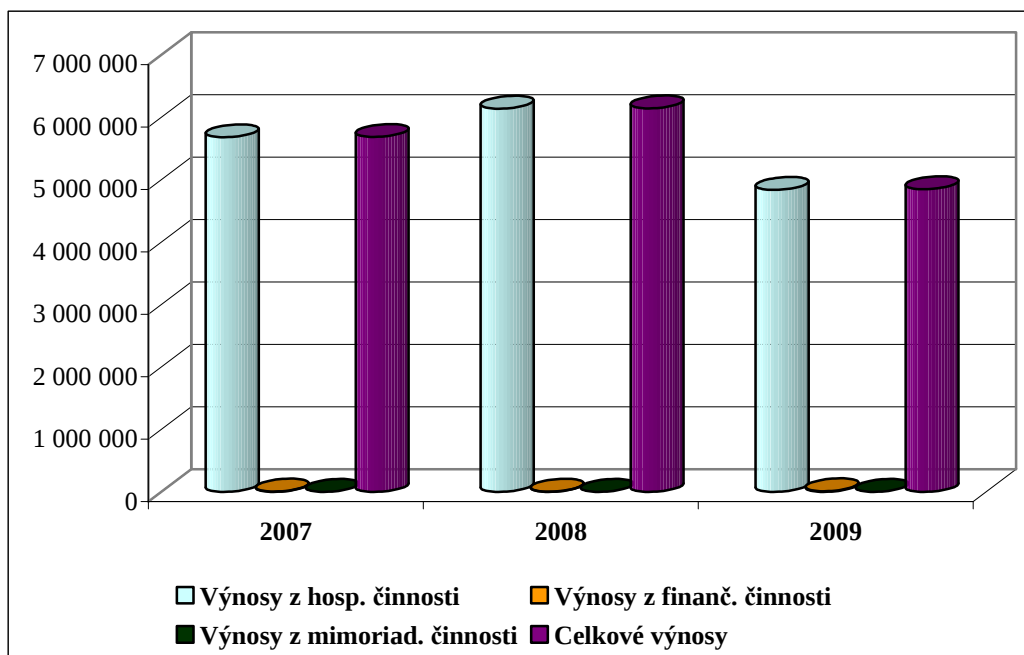
Prameň: Podklady sledovaného podniku a vlastné výpočty

Na základe tabuľky č. 10 môžeme konštatovať, že celkové výnosy mali kolísavý trend. Najnižšiu hodnotu dosahovali v roku 2009 kedy poklesli oproti roku 2008 o 21,1 %. Na tento pokles výnosov značne vplývalo zníženie výroby tržieb z predaja tovaru. Najväčší podiel na celkových výnosoch majú výnosy z hospodárskej činnosti.

Hodnota výroby v priebehu sledovaného obdobia klesala, čo bolo spôsobené najmä poklesom výnosov z aktivácie a tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb. Za pokles týchto tržieb sa podpísali hlavne trhové ceny mlieka a obilnín. Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti sa tiež znížili v roku 2009 v porovnaní s predchádzajúcim rokom.

Výnosy z finančnej činnosti v roku 2009 oproti roku 2008 zaznamenali nárast o 173 % pod čo sa podpísal hlavne nárast výnosových úrokov o 7 791 €. Výnosy z dlhodobého finančného majetku a kurzové zisky za posledné tri roky výrazne klesali. Kým výnosy z dlhodobého finančného majetku sa znížili o 47 %, tak kurzové zisky poklesli o 96,8 %.

Ostatné výnosy z finančnej činnosti ako i výnosy z mimoriadnej činnosti sledovaný podnik nedosahoval.

Obr. 9 Vývoj a štruktúra výnosov RD Šaľa v rokoch 2007 – 2009 v celých €

Tab. 11 Vývoj výsledkov hospodárenia v rokoch 2007 – 2009 v celých €

Ukazovateľ	Roky			Rozdiel		Index	
	2007	2008	2009	09-07	09-08	09/07	09/08
VH z hospodárskej činnosti	160 992	199 031	-412 699	-573 691	-611 730	-2,563	-2,074
VH z finančnej činnosti	-154 749	-192 789	-209 026	-54 277	-16 237	1,351	1,084
Daň z príjmov z bežnej činnosti	1 859	2 423	299	-1 560	-2 124	0,161	0,123
VH z bežnej činnosti po zdanení	4 384	3 819	-622 024	-626 408	-625 843	-141,885	-162,876
VH z mimoriadnej činnosti po zdanení	0	0	0	0	0	0,000	0,000
VH za účtovné obdobie	4 384	3 819	-622 024	-626 408	-625 843	-141,885	-162,876

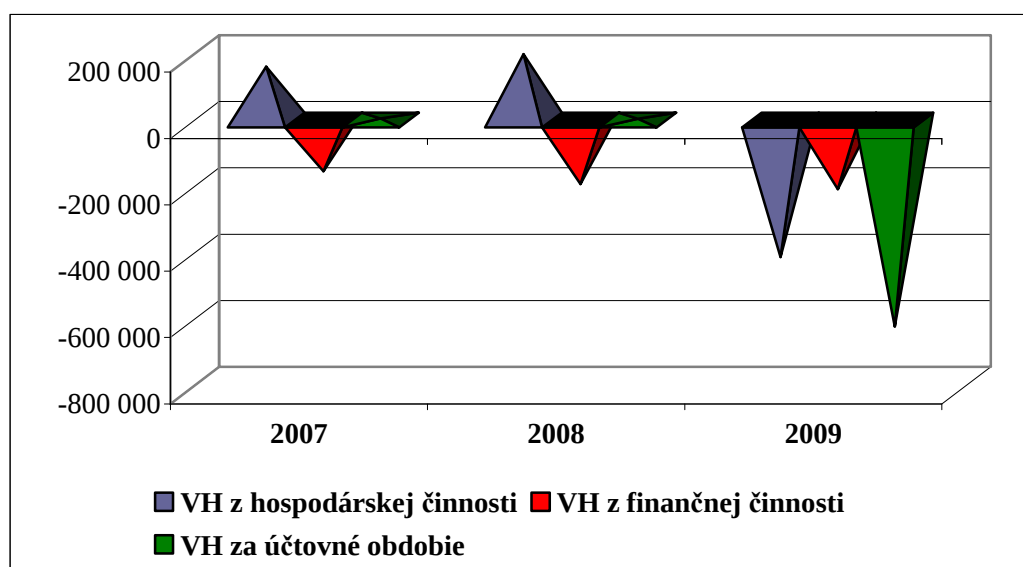
Prameň: Podklady sledovaného podniku a vlastné výpočty

RD Šaľa dosiahlo v roku 2007 najväčší výsledok hospodárenia, a to zisk vo výške 4 384 €. V roku 2008 tento zisk poklesol o 565 € na hodnotu 3 819 €. V oboch rokoch sa na zisku najviac podieľal výsledok hospodárenia z hospodárskej činnosti, zatiaľ čo výsledok hospodárenia z finančnej činnosti vykazoval zápornú hodnotu.

V roku 2009 družstvo dosiahlo extrémnu stratu vo výške 622 024 €. V tom istom roku družstvo malo vo všetkých svojich činnostiach záporný výsledok hospodárenia.

Strata vo finančnej činnosti je vo všetkých rokoch sledovaného obdobia spôsobená vysokými ostatnými nákladmi na finančnú činnosť a nákladovými úrokmi.

Výsledok hospodárenia v poľnohospodárskom družstve ovplyvňujú najmä trhové ceny vyrábaného mlieka a obilnín ako aj rastúce nákupné ceny osív, sadív a hnojív.

Obr. 10 Vývoj výsledkov hospodárenia RD Šaľa v rokoch 2007 – 2009 v celých €

4.2.3 Ukazovatele rentability

Ukazovatele rentability vyjadrujú výsledok (výnosnosť) podnikového úsilia. Do ich úrovne a vývoja sa premietajú úroveň a vývoj likvidity, aktivity i zadĺženosti a ukazovatele rentability ich tak syntetizujú. Spoločným znakom všetkých podnikateľských subjektov je snaha maximalizovať zisk, ale treba zdôrazniť, že maximalizácia zisku nemôže byť chápaná ako maximalizácia rentability celkového kapitálu, ale len ako maximalizácia rentability vlastného kapitálu. Súbor ukazovateľov rentability používaných vo finančnej analýze je dosť početný.

V tabuľke č. 12 uvádzame nami vybrané ukazovatele rentability za sledované obdobie.

Tab. 12 Vybrané ukazovatele rentability za obdobie 2007 – 2009

Ukazovateľ	Roky			Rozdiel		Index	
	2007	2008	2009	09-07	09-08	09/07	09/08
Rentabilita vlastného kapitálu	0,0008	0,0007	-0,1312	-0,1320	-0,1319	-164,0000	-187,4286
Rentabilita celkového kapitálu	0,0006	0,0004	-0,0768	-0,0774	-0,0772	-128,0000	-192,0000
Rentabilita nákladov	0,0008	0,0006	-0,1137	-0,1145	-0,1143	-142,1250	-189,5000
Rentabilita výnosov	0,0008	0,0006	-0,1283	-0,1291	-0,1289	-160,3750	-213,8333
Rentabilita tržieb	0,0012	0,0011	-0,2023	-0,2035	-0,2034	-168,5833	-183,9091
Nákladovosť výnosov	0,9989	0,9990	1,1282	0,1293	0,1292	1,1294	1,1293

Prameň: Vlastné výpočty

Rentabilita vlastného kapitálu vypovedá o zhodnotení vlastného kapitálu. Ukazovateľ rentability vlastného kapitálu sa v sledovanom podniku znižuje, čo je spôsobené klesajúcou tendenciou výsledku hospodárenia.

Rentabilita celkového kapitálu vyjadruje s akou intenzitou sa reprodukuje kapitál vložený do podniku a je kritériom rozmiestnenia kapitálu. Výška rentability celkového kapitálu by mala byť vyššia ako úroková miera za požičaný kapitál. V sledovanom období sa tento ukazovateľ vyvíjal nepriaznivým smerom, pretože v roku 2009 dosiahol zápornú hodnotu.

Rentabilita nákladov poukazuje, aký pomer má zisk na vynaložených celkových nákladoch v podniku. Je ukazovateľom, ktorý charakterizuje bonitu podniku a špecifikuje nákladovosť výroby. Odporúčaná hodnota tohto ukazovateľa by mala byť menšia ako 1. Najmenšiu rentabilitu nákladov dosahoval podnik v roku 2009, kedy dosiahla hodnotu – 0,1137 (stratovosť).

Rentabilita výnosov nazývaná tiež ziskovosť výnosov, patrí k rozhodujúcim ukazovateľom pre umiestnenie kapitálu zo strany investorov. Vyjadruje koľko centov čistého zisku pripadá na jedno euro výnosov v podniku. Rentabilita výnosov zaznamenáva počas sledovaného obdobia negatívny vývoj. Najvyššiu hodnotu dosiahol podnik v roku 2007, kedy na jedno euro výnosov pripadlo 0,0008 eura čistého zisku.

Rentabilita tržieb charakterizuje trhovú úspešnosť podniku. Vypovedá o tom, koľko čistého zisku vyprodukovala firma na jedno euro tržieb. V roku 2007 vyprodukoval podnik na jedno euro tržieb najviac čistého zisku, a to 0,0012 eura. V ďalších rokoch sa ukazovateľ rentability tržieb neustále znižoval.

Nákladovosť výnosov odpovedá na otázku, koľko nákladov musí podnik vynaložiť, aby dosiahol jedno euro výnosov. Čím viac je hodnota nižšia ako 1, tým je činnosť podniku efektívnejšia. Nákladovosť výnosov sa v sledovanom podniku z roka na rok zhoršovala. V roku 2009 dosiahla hodnotu 1,13, čo znamená, že 1,13 eur nákladov musel podnik vynaložiť, aby dosiahol 1 euro výnosov.

4.3 Analýza automatizovaného sledovania nákladov a výnosov

Roľnícke družstvo Šaľa spracováva ekonomické informácie prostredníctvom informačného systému ASR PPOK. Tento podnikový informačný systém je stavaný pre potreby poľnohospodárskych podnikov a je určený pre evidenciu všetkých ekonomických agend v podniku. Informačný systém sa skladá zo samostatných modulov – podsystémov, ktoré dokážu pracovať samostatne, ale zároveň je zabezpečená integrácia jednotlivých podsystémov.

ASR PPOK obsahuje podsystémy, ktoré pokrývajú všetky bežné činnosti poľnohospodárskych podnikov. Sú to podsystémy *Pracovné sily*, *Dlhodobý majetok*, *Zásoby*, *Zvieratá*, *Účtovníctvo*, *Účtovné výkazy*, *Inštalácia systému*, *Pošta*, *spoločné číselníky*, *Živočíšna výroba*.

Zo spomínaných podsystémov Roľnícke družstvo Šaľa využíva nasledovné:

PRACOVNÉ SILY

DLHODOBÝ MAJETOK

ZÁSoby

ZVIERATÁ

ÚČTOVNÍCTVO

ASR PPOK ponúka prehľad o nákladoch, výnosoch, pohľadávkach, záväzkoch, tovare a materiále na sklade a pod. za podnik ako celok, za strediská a za výkony. Do ASR sa vkladajú prvotné údaje (faktúry, príjemky, výdajky, výkazy práce a pod.), po spracovaní ktorých sa všetky potrebné výstupy (rozborý nákladov a výnosov, inventárne karty, obraty zvierat, výplatné pásky a pod.) dajú zobrazit' a vytlačiť. Podnikový informačný systém ASR PPOK zabezpečuje grafické výstupy, kde je možné prehľadne formou grafu vidieť rôzne podnikové ukazovatele. Systém umožňuje na základe individuálnych požiadaviek podniku doplniť si vlastné vstupné prostredie alebo cez

---

výstupné konektory doplniť si vlastné rozborové zostavy, prípadne prepojenie na iné projekty. Systém tiež ponúka výstupy do informačného systému databázy Ministerstva Pôdohospodárstva SR a pre účely Európskej Únie. Túto možnosť sledovaný podnik nevyužíva.

Údaje o nákladoch a výnosoch vstupujú do spracovania z externého a interného prostredia na zodpovedajúcich dokladoch. Zaevidovanie dokladov sa realizuje v podsysteme, ku ktorému doklad prvotne prislúcha, pričom sa zaznamenávajú všetky údaje z dokladu a zároveň sa dokladu priradí kód predkontácie pre potreby účtovania. Zaevidované údaje sa spracovávajú podľa typu podsystemu a podmienok podniku. Údaje zaevidované a spracované v podsysteme sa uchovávajú v danom podsysteme, pričom sú zároveň sprístupnené pre ďalšie podsystemy. Každý podsystem je napojený na podsystem Účtovníctvo, ktorý preberie účtovné prípady a zapíše ich do denníka účtov a zaúčtuje ich do hlavnej knihy a ďalších účtovných kníh. Náklady a výnosy sa teda prvotne sledujú v iných podsystemoch ako je Účtovníctvo a následne sa preberú do účtovníctva.

Obr. 11 Štruktúra používaných modulov

PRACOVNÉ SILY

Podsystem Pracovné sily slúži pre evidenciu pracovníkov podniku a pre spracovanie miezd. K dispozícii je široká údajová základňa o jednotlivých pracovníkoch vrátane sadzieb pre výpočet nemocenských dávok, evidenciu dovolenky, trvalých zrážok, záloh, odpočítateľných položiek, údajov pre mzdové listy.

V tomto podsysteme sa sledujú náklady ako napr. mzdové náklady, príjmy spoločníkov zo závislej činnosti, odmeny členom družstva zo závislej činnosti, zákonné zdravotné, nemocenské a dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti a pod.

Podsystem umožňuje zostavovať nasledovné rozborové zostavy s informáciami o nákladoch a výnosoch:

- Prehľad hrubých miezd, príplatkov a zrážok,
- Prehľad čerpania dovolenky od začiatku roka,
- Prehľad zákonného poistenia a nemocenských dávok,
- Rozbor mzdových nákladov a miezd podľa profesií,
- Mzdové listy pre daňové a nemocenské účely,
- Prehľady nemocenských dávok,
- Automatizovaný výpočet prídavkov na deti.

DLHODOBÝ MAJETOK

Podsystem Dlhodobý majetok slúži pre evidenciu hmotného a nehmotného dlhodobého majetku a evidenciu pozemkov. Poskytuje informácie v členení podľa klasifikácie produkcie alebo podľa staršieho členenia podľa tried a odborov. Umožňuje sledovanie účtovných odpisov a automatizovaný výpočet ročných daňových odpisov pre lineárny alebo degresívny spôsob odpisovania.

V podsysteme sa sledujú nasledovné náklady: účtovné a daňové odpisy dlhodobého majetku, zostatková cena vyradeného dlhodobého majetku v dôsledku predaja, darovania, mánk a škôd. Výnosy sa v podsysteme nesledujú, do úvahy pripadajú len výnosy z predaja dlhodobého majetku a výnosy vznikajúce pri pohybe zvierat základného stáda.

Podsystem umožňuje zostavovať nasledovné rozborové zostavy s informáciami o nákladoch a výnosoch:

- Inventárne karty,
- Percento opotrebenia,
- Prehľad odpisov,
- Inventúrne zoznamy,
- Prehľad cestnej dane.

ZÁSoby

Podsystem Zásoby zabezpečuje evidenciu zásob v režime stálych cien metódou FIFO alebo v režime priemerných cien a evidenciu dlhodobého hmotného majetku s cenou rovnou alebo nižšou ako 1 700 €.

Poskytuje skladové zostavy ako je denník zásob, obratová súpiska a skladová karta. Súčasťou môže byť vyhotovovanie faktúr pri výdaji zásob.

V tomto podsysteme sa sledujú náklady ako napr. náklady na spotrebu surovín a ostatného materiálu, náklady na predaný materiál a tovar, náklady vzniknuté pri mankách a škodách, prirodzené úbytky materiálu. Z výnosov pripadajú do úvahy: zvýšenie stavu vlastných zásob a aktivácia materiálu a tovaru, tržby z predaja materiálu, ostatné mimoriadne tržby.

Podsystem umožňuje zostavovať nasledovné rozborové zostavy s informáciami o nákladoch a výnosoch:

- Náklady a výnosy,
- Spotreba materiálu,
- Spotreba PHM,
- Spotreba krmív,
- Pohyb vybraných zásob,
- Drobný hmotný majetok,
- Inventúrny súpis zásob.

ZVIERATÁ

Podsystem Zvieratá umožňuje evidovať stav zvierat podľa jednotlivých maštali a druhov zvierat vrátane zvierat zaradených do dlhodobého hmotného majetku. Automatizovane sa riadi výpočet krmných dní, vzrastových a hmotnostných prírastkov. Pri výdaji je možnosť určenia účtovnej výdajovej ceny ako priemernej ceny z konečného stavu alebo priemernej ceny z minulého mesiaca, prípadne novej zadanej ceny. Umožňuje sledovanie účtovných odpisov a automatizovaný výpočet ročných daňových odpisov pre lineárny alebo degresívny spôsob odpisovania. Podsystem zahrňuje účtovné výstupy ako je denník zvierat, stavy a obraty zvierat, vyúčtovanie zvierat.

V podsysteme sa sledujú tieto druhy nákladov: úbytok zvierat, manká a škody na zvieratách, vnútro podniková spotreba, náklady v dôsledku reprezentácie. Výnosy tohto podsystemu sú napr. výnosy vznikajúce prírastkami a úbytkami zvierat, výnosy z predaja zvierat.

Rozborové zostavy podsystemu s informáciami o nákladoch a výnosoch sú nasledovné:

- Stavy a obraty zvierat,
- Obratová súpiska zvierat,
- Prehľad pohybu zvierat,
- Zostava priemernej produkcie zvierat za mesiac, kvartál, rok,
- Rozbor výnosov zvierat podľa výkonov a podľa maštali,
- Plnenie plánu živočíšnej výroby,
- Štatistický výkaz o živočíšnej výrobe.

ÚČTOVNÍCTVO

Podsystem Účtovníctvo zahŕňa všetky operácie prebiehajúce vo finančnej účtárni podniku. Prvotná evidencia účtovných dokladov je založená na knihe faktúr, pokladničnej knihe a evidencii DPH. Podsystem umožňuje zúčtovať aj interné účtovné doklady, doklady naturálneho okruhu pre kalkulačné účtovníctvo, podsúvahovú evidenciu.

V podsysteme Účtovníctvo sa sledujú všetky náklady a výnosy, ktoré Roľníckemu družstvu vznikli. Prehľad o nákladoch a výnosoch je možné vypracovať za podnikateľský subjekt ako celok, za jednotlivé strediská a za výkony.

Zostavy podsystemu účtovníctvo obsahujúce informácie o nákladoch a výnosoch sú:

- Výsledovky,
- Kalkulácie,
- Rozbory nákladov a výnosov,
- Hlavná kniha,
- Obratová predvaha.

4.4 Sledovanie nákladov a výnosov podľa stredísk a výkonov

Na sledovanie nákladov a výnosov podľa stredísk a výkonov slúži vnútroorganizačné účtovníctvo. Informácie čerpá z finančného účtovníctva a sleduje náklady podľa druhu (aký náklad) a miesta ich vzniku. Kým finančné účtovníctvo sa vedie za podnik ako celok, vnútroorganizačné účtovníctvo sa vedie podľa vnútroorganizačných útvarov (stredísk), podľa výkonov (kalkulačné účtovníctvo) alebo môže byť organizované podľa iných hľadísk.

Roľnícke družstvo sleduje náklady v rámci svojich hospodárskych stredísk a ich výkonov. Účelom je presné vyčíslenie nákladov a výnosov strediska, výpočet jeho výsledku hospodárenia a tiež vyčíslenie nákladov a výnosov jednotlivých výkonov.

RD Šaľa sleduje náklady a výnosy podľa nasledujúcich stredísk:

Rastlinná výroba

- 01 111 HS Špecializovaná rastlinná výroba Šaľa
- 05 115 HS Špecializovaná rastlinná výroba Veča
- 07 117 HS Špecializovaná rastlinná výroba Kráľová nad Váhom

Živočíšna výroba

- 01 201 HS Hetmín
- 02 202 HS Veľkokapacitný kravín
- 03 203 HS Veľkovýkrmňa ošípaných
- 06 206 HS Dlhá nad Váhom
- 07 207 HS Kráľová nad Váhom

Mechanizácia

- 04 504 HS Dielne
- 04 324 HS Doprava
- 04 304 HS Ťažká mechanizácia a samochodné stroje
- 04 314 HS Miešarne krmív a pozberovej úpravy

Na uvedených strediskách sa sledujú jednotlivé výkony. Kvôli obsiahlosti výkonov sme do našej práce uviedli len niektoré z nich v tabuľkách č. 13 a č. 14.

Tab. 13 Prehľad výkonov v rámci rastlinnej výroby a špecializovaných služieb

	Výkon	
04 104 Rastlinná výroba	400	Pšenica ozimná
	403	Jačmeň ozimný
	404	Jačmeň jarný
	405	Ovos
	406	Kukurica na zrno
	409	Kukurica osivová
	412	Cirok
	419	Proso
	428	Sója
	430	Repka
	433	Snečnica
	440	Cukrová repa
	443	Repa krmna
	480	Kukurica na zeleno
	481	Kukurica na siláž
	489	Ostat. jednoročné krmoviny
	490	Lucerna na zeleno
	590	Lúky a pasienky
	592	Hnojenie
	850	Dielne a remeselníci
	861	Závlahy
	865	Silážovanie
	866	Senážovanie
	867	Výroba sena
	890	Traktory
	960	Výrobná réžia RV
04 304 Traktory, kombajny, samochodné stroje, ťažké mechanizmy	850	Dielne
	890	Traktory
	891	Obilné kombajny
	892	Samochodné stroje
	893	Ťažké mechanizmy
	962	Réžia inej výroby
	971	Správna réžia
04 314 Pozberová úprava obilia	850	Dielne
	860	Nákladná doprava
	880	Pozberová úprava obilia
	884	Sušenie obilia
	885	Miešareň
	888	Extrudovanie sóje
	890	Traktory
	971	Réžia
04 324 Doprava	860	Nákladná doprava
	890	Traktory
	971	Réžia
04 504 Ústredný sklad	897	Zásobovanie
	978	Predané materiál, zásoby
04 904 Stredisko závodnej réžie	971	Správna réžia závodná
	978	Iné výnosy

Prameň: Podklady sledovaného podniku

Tab. 14 Prehľad výkonov v rámci Veľkofarmy dojnic a Veľkofarmy ošípaných Šaľa

Stredisko	Výkon	
02 202 Veľkokapacitný kravín - VKK	700	ZS Kravy
	701	Teliatá do 3 mesiacov
	705	Jalovice vysokoteľné
	850	Dielne
	890	Traktory
	961	Výrobná réžia ŽV
03 203 Veľkovýkrmňa ošípaných - VVO	720	Prasnice
	720	Ciciaky do odstavu
	720	Prasničky pre reprodukciu
	720	Kanci
	722	Výkrm ošípaných
	723	Predvýkrm ošípaných
	890	Traktory
	961	Výrobná réžia ŽV
	982	Úhyny nezavinené

Prameň: Podklady sledovaného podniku

Na začiatku roka podnik zostavuje podnikateľský plán na daný rok, v ktorom je obsiahnutý aj plán nákladov a výnosov za celý podnik a za jednotlivé hospodárske strediská. Plán vypracúva hlavná ekonómka a vychádza pritom z údajov z predchádzajúceho účtovného obdobia. Následne sa podnikateľský plán odsúhlasí na schôdzi predstavenstva. V priebehu účtovného obdobia sa sleduje plnenie plánu ako aj vzniknuté odchýlky. Družstvo sa snaží vypracovávať a udržiavať vyrovnaný podnikateľský plán. Odchýlky, ktoré vznikajú v priebehu účtovného obdobia sú minimálne.

Výstupné zostavy nákladov a výnosov na výkony pšenice a základného stáda, ktoré slúžia podniku ako podklad pre zostavenie kalkulácií uvádzame v prílohe č. 2.

4.5 Kalkulovanie nákladov

Roľnícke družstvo Šaľa je zaradené do vybraného súboru podnikateľských subjektov, ktoré spracovávajú výsledné kalkulácie podľa jednotného metodického postupu. Metodika zostavovania kalkulácií je vypracovaná Výskumným ústavom ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva v Bratislave. Obsah kalkulačných položiek uvádzame v prílohe č. 3.

V rastlinnej výrobe družstvo kalkuluje náklady na každú pestovanú plodinu. V živočíšnej výrobe sa kalkuluje náklady na jednotlivé zvieratá v každej fáze ich vývoja (teľatá do 3 mesiacov, teľatá do 6 mesiacov, vysokoteľné jalovice, kravy, ciciaky do odstavu, prasničky, prasnice, kance).

Pre potreby manažérov zostavuje ekonomický úsek predbežné kalkulácie, priebežné kalkulácie a výsledné kalkulácie. Predbežné kalkulácie sa zostavujú na začiatku účtovného obdobia a vychádzajú z údajov skutočných nákladov v minulom účtovnom období. Priebežné kalkulácie sa zostavujú v priebehu poľnohospodárskej výroby a zachytávajú priebežné zmeny nákladov vo výrobe. Výsledné kalkulácie vyjadrujú skutočné vlastné náklady na jednotku produkcie a zostavujú sa po skončení ročnej účtovnej závierky bežného roka. K nákladom bežného roka sa pripočítajú náklady z minulého roka, ktoré sa vynaložili na produkciu bežného roka a odpočítajú sa náklady vynaložené v bežnom roku na produkciu budúceho roka. Výslednými kalkuláciami sa vyčíslujú vlastné náklady iba dokončenej výroby.

V našej práci sme sa sústredili na zostavovanie výsledných kalkulácií nákladov na pšenicu a zo živočíšnej výroby na mlieko. Mernými jednotkami výkonov sú pri pšenici tony a pri mlieku hektolitre.

Pri kalkulácii vlastných nákladov RD Šaľa uplatňuje metódu delení. Ide o jednoduchú metódu, ktorá sa používa v tých prípadoch, keď výsledkom výrobných činností je jeden výrobok, napr. zemiaky, kukurica na siláž. Pri tejto metóde sa celkové vlastné náklady vynaložené na výrobu podelia množstvom vyrobeného výrobku.

V tabuľkách č. 15 a č. 16 uvádzame vývoj vlastných nákladov na celý výkon pšenice za obdobie rokov 2007 – 2009.

Z nasledujúcej tabuľky vyplýva, že sa každým rokom zvyšujú vlastné náklady na pestovanie pšenice v priemere o 30 %. Na tomto zvýšení sa najviac podieľa rastúca spotreba nakúpených osív a sadív, rastúca spotreba nakúpených hnojív ako aj zvyšujúce sa náklady výrobného režie.

Tab. 15 Vlastné náklady na pšenicu na celý výkon

Ukazovateľ	Roky			Rozdiel		Index	
	2007	2008	2009	09-07	09-08	09/07	09/08
Spotreba nakúpených osív, sadív	38 306	41 658	77 840	39 534	36 182	2,032	1,869
Spotreba vlastných osív, sadív	7 336	9 294	1 992	-5 344	-7 302	0,272	0,214
Spotreba nakúpených hnojív	29 045	76 578	123 979	94 934	47 401	4,269	1,619
Spotreba vlastných hnojív	25 227	40 961	49 061	23 834	8 100	1,945	1,198
Spotreba ostatného materiálu	38 239	50 322	60 612	22 373	10 290	1,585	1,204
Mzdy a odmeny	8 863	16 995	16 298	7 435	-697	1,839	0,959
Sociálne náklady	199	166	2 324	2 125	2 158	11,678	14,000
Opravy a udržiavanie	0	0	0	0	0	0,000	0,000
Odpisy	0	0	0	0	0	0,000	0,000
Ostatné priame náklady	27 252	39 700	29 078	1 826	-10 622	1,067	0,732
Podiel nákladov pomocných činností	169 555	161 953	210 748	41 193	48 795	1,243	1,301
Priame náklady spolu	344 022	437 627	571 932	227 910	134 305	1,662	1,307
Výrobná réžia	41 625	59 915	84 844	43 219	24 929	2,038	1,416
Správna réžia	18 854	29 211	35 219	16 365	6 008	1,868	1,206
Režijné náklady	60 479	89 126	120 063	59 584	30 937	1,985	1,347
Vlastné náklady celkom	404 501	526 753	691 995	287 494	165 242	1,711	1,314

Prameň: Podklady sledovaného podniku

V tabuľke č. 16 uvádzame vývoj vlastných nákladov na celý výkon mlieko. Z tabuľky vyplýva, že vlastné náklady na chov kráv sa každým rokom zvyšujú. Najväčší nárast zaznamenali v roku 2009 a to o 8,7 % oproti roku 2008. Najväčší podiel na náraste hodnoty vlastných nákladov má spotreba nakúpených a vlastných krmív a stelív a spotreba ostatného materiálu.

Tab. 16 Vlastné náklady na mlieko celý výkon

Ukazovateľ	Roky			Rozdiel		Index	
	2007	2008	2009	09-07	09-08	09/07	09/08
Spotreba nakúpe- ných krmív, stelív	228 441	344 354	392 352	163 911	47 998	1,718	1,139
Spotreba vlastných krmív, stelív	458 906	446 757	504 647	45 741	57 890	1,100	1,130
Spotreba ostatného materiálu	79 699	83 648	93 740	14 041	10 092	1,176	1,121
Spotreba ostatných výrobkov	0	0	0	0	0	0,000	0,000
Mzdy a odmeny	211 810	185 919	214 366	2 556	28 447	1,012	1,153
Sociálne náklady	72 429	62 604	73 359	930	10 755	1,013	1,172
Opravy a udržiavanie	16 597	16 730	8 929	-7 668	-7 801	0,538	0,534
Odpisy	205 172	206 234	199 528	-5 644	-6 706	0,972	0,967
z toho: - majetku	57 957	56 828	52 081	-5 876	-4 747	0,899	0,916
- zvierat	147 215	149 406	147 447	232	-1 959	1,002	0,987
Ostatné priame náklady	100 478	103 399	101 408	930	-1 991	1,009	0,981
Podiel nákladov pomocných činností	233 486	169 222	177 455	-56 031	8 233	0,760	1,049
Priame náklady spolu	1 607 018	1 618 867	1 765 784	158 766	146 917	1,099	1,091
Výrobná réžia	206 997	223 760	227 710	20 713	3 950	1,100	1,018
Správna réžia	90 752	96 694	113 689	22 937	16 995	1,253	1,176
Režijné náklady	297 749	320 454	341 399	43 650	20 945	1,147	1,065
Vlastné náklady celkom	1 904 767	1 939 321	2 107 183	202 416	167 862	1,106	1,087

Prameň: Podklady sledovaného podniku

4.6 Ďalšie hľadiská sledovania nákladov

4.6.1 Environmentálne hľadisko nákladov

Potreba ochrany životného prostredia sa stáva čoraz viac diskutovanou témou na národnej i medzinárodnej úrovni. Je to preto, že hospodárska aktivita so sebou priniesla mnoho negatívnych vplyvov prevyšujúcich prirodzenú schopnosť ekosystému sa s nimi vysporiadať. Výsledkom je, že všetky vyspelé štáty zakomponovali nejakú formu environmentálnej politiky do svojich právnych systémov.

Na Slovensku je to zákon č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia. Jeho prijatie si vyžiadala Smernica Rady EÚ 96/61/EC. Cieľom tohto zákona je zabezpečiť ochranu životného prostredia ako celku, predchádzať vzniku jeho znečisťovania a hospodárne využívať všetky surovinové a energetické zdroje.

Tento zákon sa dotýka aj oblasti poľnohospodárstva, ktoré patrí medzi významných znečisťovateľov životného prostredia. Poľnohospodárske výrobné postupy sú producentom skleníkových plynov, hlavne metánu (CH₄), amoniaku (NH₃), oxidu dusného (N₂O), v menšej miere oxidu uhličitého (CO₂) a halogenovaných uhlíkov. Medzi najväčších producentov metánu a amoniaku patrí živočíšna výroba. Vznikajú ako priamy produkt látkovej výmeny u bylinožravcov a ako produkt odbúravania živočíšnych exkrementov. Za živočíšnou výrobou nezaostáva v znečisťovaní životného prostredia ani rastlinná výroba, ktorá je hlavným producentom oxidu dusného. Ten vzniká z prebytkov minerálneho dusíka v pôde (dôsledok intenzívneho hnojenia) a nepriaznivým vzdušným režimom pôd (zhutňovanie pôd).

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov vyžaduje od 1. 1. 2005 od účtovných jednotiek s povinnosťou auditu, aby vo svojej výročnej správe uvádzali okrem iného i informácie o vplyve činnosti účtovnej jednotky na životné prostredie a na zamestnanosť.

Riadením dopadu podnikateľskej činnosti na životné prostredie sa zaoberá environmentálne manažérstvo, ktoré si vyžaduje zodpovedajúci informačný systém. Účelom environmentálneho účtovníctva je, aby podnik presne poznal, kde, kedy a v akom množstve vzniká environmentálny náklad, resp. výnos a ich správne zahrnutie do kalkulácií produkcie. Význam environmentálneho účtovníctva spočíva v lepšej hospodárnosti so zdrojmi, čo sa v podniku odrazí na znížených environmentálnych nákladoch a v konečnom dôsledku aj na jeho zvýšenom výsledku hospodárenia.

Environmentálne náklady možno rozdeliť na:

- náklady na ochranu životného prostredia (zneškodnenie vzniknutých odpadov, odpadových vôd, emisií do ovzdušia a prevencia znečistenia),
- náklady súvisiace s poškodením životného prostredia (náklady na vyplytvaný materiál, náklady na vyplytvané pracovné sily a výrobné zariadenia, pokuty penále a náhrady škôd).

RD v rámci svojho účtovníctva nesleduje environmentálne náklady a nemá vytvorený analytický účet ani pre náklady na likvidáciu odpadov, ktorý mávajú účtovné jednotky zväčša zriadený. Z poskytnutých informácií sme zistili, že RD sa snaží predchádzať vzniku týchto nákladov nasledovným spôsobom:

1. Výkaly zvierat zo živočíšnej výroby družstvo separuje, čím sa odstráni tuhá časť od tekutej časti výkalov. Tuhá časť putuje na hnojiská, kde vplyvom vonkajších faktorov skompostuje a následne sa používa na hnojenie chotára. Tekutá časť sa uskladňuje v nádržiach, kde vznikne močovka, ktorá sa v priebehu sezóny používa na hnojenie d'atelinísk.
2. Amoniak, ktorý vzniká pri chove hospodárskych zvierat v RD neprekračuje povolenú výšku emisií.
3. Siláž a senáž uskladňuje družstvo v silážnych a senážnych žľaboch, ktoré sú vybudované z betónu a dôkladne utesnené proti presakovaniu kyslých štiav do pôdy.
4. Chemické prípravky ako sú herbicídy, insekticídy a fungicídy sa nakupujú len v potrebných množstvách a družstvo ich neskladuje.
5. Použité motorové oleje z poľnohospodárskych strojov sa polročne odovzdávajú zmluvnej firme, ktorá disponuje povolením a prostriedkami na ich likvidáciu.
6. Opatrebované pneumatiky z poľnohospodárskych strojov a dopravných prostriedkov putujú do cementárne, s ktorou má družstvo zmluvu a kde sa následne likvidujú.

RD Šaľa sa snaží hospodáriť ekologicky, nemá to však potvrdené žiadnymi certifikátmi ako Správna farmárska prax či ISO 14001.

4.6.2 Hľadisko sledovania nákladov na zabezpečenie kvality produkcie

V súčasnom ostrom konkurenčnom prostredí je na podnikateľské subjekty kladený čoraz väčší dôraz zo strany zákazníkov i štátnych inštitúcií zameraný na kvalitu výrobkov a služieb. Manažéri firiem sú nútení zaoberať sa kvalitou a neustálym zlepšovaním procesov vo svojich organizáciách, aby boli schopní uspokojovať požiadavky zákazníkov.

Vo všeobecnosti je kvalita chápaná ako miera, s akou súbor vlastných charakteristík spĺňa požiadavky.

Kvalita produkcie patrí k rozhodujúcim faktorom stabilného ekonomického rastu podniku. Jej význam je zakotvený v legislatívnych úpravách medzinárodných systémov kvality akými sú normy ISO 9000, TQM a GQM. Zavedenie a certifikácia manažérstva systému kvality sa prejavuje v ekonomických prínosoch, v prínosoch pre vedenie organizácie a v oblasti public relations.

RD Šaľa nemá zavedený takýto systém manažérstva kvality. To však ale neznamená, že sa nesnaží o čo najlepšiu kvalitu produkcie. K tomu ich vedie udržanie si pôvodných a získanie nových zákazníkov. O kvalite ich produkcie svedčí aj množstvo ocenení získaných na rôznych výstavách a veľtrhoch.

Na zabezpečenie kvalitnej produkcie rastlinnej výroby dbá družstvo už na začiatku výrobného procesu, a to nákupom kvalitných a certifikovaných osív a sadív. No najdôležitejším faktorom, ktorý vo veľkej miere ovplyvňuje výslednú kvalitu úrody je hnojenie, a hlavne dusíkaté hnojivá (NPK) a ich dávkovanie. Dávky hnojív NPK výrazne ovplyvňujú cukornatosť cukrovej repy, kvalitu sladovníckeho jačmeňa a potravinárskej pšenice. Obsah NPK v spomínaných plodinách sa prísne hodnotí a závisí od neho aj prístup odberateľov – cukrovarov, pivovarov a mlynov.

Na kvalite výslednej produkcie potravinárskej pšenice a jačmeňa sladovníckeho sa tiež podieľa aj sústavná spolupráca družstva s odberateľmi. Táto spolupráca sa prejavuje vo vzájomných vzťahoch, konzultáciách a diskusiách o spôsoboch pestovania týchto plodín.

Na schválenie jačmeňa sladovníckeho ako suroviny na výrobu piva sa hodnotí:

- vlhkosť,
- podiel zrna nad sitom s otvormi 2,50 mm x 20,00 mm,
- poškodené zrná,
- zrná s hnedastými špičkami,
- naklíčené zrná,
- celkový odpad,
- klíčivosť najmenej,
- obsah dusíkatých látok,
- obsah plesnivých zrn.

Výslednú kvalitu sladovníckeho jačmeňa kontroluje na základe dohody samotný pivovar, prostredníctvom svojich kontrolórov už v priebehu procesu výroby jačmeňa.

Pri potravinárskej pšenici určenej pre mlyny sa hodnotí:

- vlhkosť,
- objemová hmotnosť,
- prímese,
- nečistoty,
- obsah mokrého lepku v sušine,
- obsah bielkovín v sušine,
- sedimentačná hodnota,
- číslo poklesu.

Podobne ako pri jačmeni, kvalitu potravinárskej pšenice si na základe dohody kontroluje odberateľ.

V živočíšnej výrobe ide o zabezpečovanie kvality produkcie mlieka. Kontrola kvality mlieka je vykonávaná zootechnikom každý deň. Pri dojení mlieka odoberie zootechnik vzorku, ktorá sa automaticky podrobuje rozboru. Pri mlieku sa sleduje:

- celkový počet mikroorganizmov,
- počet somatických buniek,
- inhibičné látky,
- bod mrznutia,
- aktívna kyslosť,
- celková kyslosť.

Na základe spomínaných indikátorov kvality sa mlieko začlení do patričnej triedy. Družstvo v tejto oblasti dosahuje najvyššiu kvalitu mlieka označovanú ako Q. trieda. Keďže kontrola kvality mlieka je náplňou práce zootechnikov, družstvo nemá vytvorený analytický účet k účtu 518 – Ostatné služby.

Záver a návrhy na využitie poznatkov

Zabezpečiť prosperitu podniku v rámci silného konkurenčného prostredia a podmienok globalizácie umocnených súčasnou ekonomickou krízou je veľmi náročné. Dnešní manažéri nemajú skúsenosti so zvládnutím podobnej globálnej krízy. Isté však je, že prežiť krízu a ešte z nej vyjsť posilnený nie je možné bez zmien v doterajšom správaní. Nová doba si vyžaduje nové postupy, inovácie a tvorivosť v myslení a v neposlednom rade nové prístupy k zamestnancom a manažérom ako jedinečným osobnostiam stojacim za úspechom firiem.

V oblasti informačného zabezpečenia riadenia nákladov a výnosov je potrebné rozšírenie obsahu nákladového systému podniku a jeho pravidelné inovovanie. Ďalej sú potrebné podnikové analýzy nákladov a ich sledovanie z rozličných hľadísk.

V predkladanej bakalárskej práci sme analyzovali sledovanie nákladov a výnosov v Roľníckom družstve Šaľa. Na základe výsledkov môžeme konštatovať, že sledovanie nákladov a výnosov v Roľníckom družstve Šaľa je na veľmi dobrej úrovni. Na základe našej analýzy sme vytypovali silné a slabé stránky sledovaného roľníckeho družstva.

Kladne hodnotíme používaný automatizovaný informačný systém ASR PPOK, ktorý poskytuje dostatočné možnosti sledovania nákladov a výnosov za celý podnik, za jednotlivé strediská a jednotlivé výkony. ASR bol vytvorený pre potreby poľnohospodárskych podnikov a tak umožňuje spracovanie ich celej economickej agendy. Výhodou systému je, že na základe individuálnych požiadaviek podniku sa dajú doplniť špeciálne rozborové zostavy pre rôzne potreby manažmentu a tiež prepojenie všetkých podsystémov na podsystém Účtovníctvo.

Rezervy v oblasti riadenia nákladov a výnosov vidíme v rapídnom prepade výsledku hospodárenia zo zisku na hlbokú stratu, ktorú družstvo dosiahlo v roku 2009. Je to hlavne výsledok súčasného vývoja trhových cien obilnín a mlieka, na ktoré dopláca väčšina poľnohospodárov. Pri tomto trende vývoja cien by malo družstvo zvážiť svoje doterajšie hospodárenie a podniknúť zmeny, ktoré by dokázali jeho ekonomický stav stabilizovať. Veľmi dôležité pre rozhodovanie sú v tejto situácii objektívne kalkulácie. Ak sú správne zostavené umožnia určiť výkony, ktoré sú pre RD Šaľa ziskové a ktoré stratové. V prípade stratových výkonov je potrebné prehodnotiť

---

výšku položiek výsledných kalkulácií a prijať rozhodnutia o optimalizácii nákladov alebo o vyradení výkonu z podnikovej činnosti.

Pozitívne hodnotíme snahu roľníckeho družstva o postupnú obnovu zastaralého strojového parku prostredníctvom investícií do kúpy nových kombajnov a strojových zariadení. Tieto inovácie sa síce prejavujú v raste odpisov, čo vidno v tabuľke č. 9, ale zároveň vytvárajú podmienky pre zvyšovanie objemu produkcie a pre inováciu výrobných činností, čo by sa malo prejaviť na raste výnosov.

Pre zabezpečenie a udržanie dobrého mena na trhu **je pre družstvo plusom** aj jeho každoročná účasť na výstave Agrokomplex Nitra, odkiaľ si odnáša i významné ocenenia za víno a chov ošípaných a hovädzieho dobytku.

V rámci analýzy sledovania nákladov a výnosov sme odhalili niektoré **rezervy**. Pre ich odstránenie a ďalšie zdokonalenie sledovania nákladov a výnosov predkladáme Roľníckemu družstvu Šaľa niekoľko návrhov a odporúčaní:

- **Automatizovane sledovať vlastné náklady výkonov na jednotku produkcie**

Pri spracovávaní podkapitoly Kalkulácie nákladov sme zistili, že družstvo má automatizované len podklady na zistenie vlastných nákladov na celý výkon v rastlinnej a živočíšnej výrobe. Samotnú kalkuláciu nákladov však vykonáva ručne. Na základe tohto zistenia odporúčame do budúcnosti zaviesť automatizované sledovanie vlastných nákladov na jednotku produkcie.

- **Využívanie manažérskeho členenia nákladov**

Družstvo člení náklady a výnosy: podľa potreby zostavovania kalkulácií na priame a nepriame, podľa rámcovej účtovej osnovy, t. j. podľa druhov určených syntetickými a analytickými účtami triedy 5 – Náklady a triedy 6 – Výnosy. Takéto členenie nákladov a výnosov v súčasnosti už nepostačuje, pretože neposkytuje všetky potrebné informácie pre manažérskych pracovníkov. Preto je efektívnejšie manažérske členenie nákladov na fixné a variabilné, implicitné a explicitné, relevantné a irelevantné, a pod. Manažmentu podniku odporúčame

---

oboznámenie sa aj s touto problematikou a tiež s novými trendami v oblasti kalkulácií.

- **Pre splnenie požiadaviek zákona o účtovníctve zabezpečiť sledovanie environmentálnych nákladov**

Roľnícke družstvo Šaľa nesleduje náklady na ochranu životného prostredia hoci to určuje účtovná legislatíva. Za dôležité v Roľníckom družstve Šaľa pokladáme najmä samostatné sledovanie nákladov na odpad, aj napriek tomu, že družstvo sa snaží svoje odpady likvidovať čo najšetrnejšími spôsobmi. Roľníckemu družstvu odporúčame vyčleniť z režijných nákladov náklady na likvidáciu odpadu a sledovať ich na samostatnom analytickom účte k účtu 518 – Ostatné služby. Ak sa tieto náklady nesledujú samostatne, zvyčajne znižujú hodnovernosť a vypovedaciu schopnosť kalkulácií, pretože sa rozvrhujú rovnako na všetky výkony bez ohľadu na to, že jeden výkon produkuje viac a iný menej odpadu.

- **Pozornosť venovať sledovaniu nákladov na zabezpečenie kvality produkcie**

Roľnícke družstvo Šaľa samostatne neeviduje náklady na zabezpečenie kvality produkcie, týka sa to najmä nákladov na kontrolu kvality mlieka. Ak sa tieto náklady neevidujú samostatne, zahrnuté sú do režijných nákladov živočíšnej výroby. Pri rozvrhovaní sa režijné náklady rozvrhnú rovnako na všetky výkony aj na tie, ktoré ich nevyvolali. Takéto rozvrhovanie režijných nákladov spôsobí to, že výsledné kalkulácie výrobkov nie sú objektívne. Pre efektívne rozhodovanie sú potrebné objektívne kalkulácie. Z uvedeného dôvodu navrhujeme vytvoriť samostatné analytické účty pre sledovanie nákladov vynaložených na zabezpečenie kvality k syntetickému účtu 518 – Ostatné služby.

- **Dbat' na stálu inováciu automatizovaného informačného systému**

Napriek nášmu kladnému hodnoteniu zavedeného automatizovaného informačného systému, má tento systém určité rezervy. V podstate ide o zastaralý automatizovaný informačný systém, ktorého negatívom je jeho nezaujímavé grafické prostredie a obmedzenosť v obsluhu. V súčasnej dobe však už existujú nové modernejšie automatizované informačné systémy, ktoré poskytujú lepšie

---

možnosti realizácie, obsluhy, vhodnejšie grafické prostredie i nové možnosti jednotlivých modulov, ktoré vyplývajú z neustáleho informatizačného vývoja

- **Zvážiť chov ošípaných v rámci živočíšnej výroby**

Chov ošípaných sa v posledných rokoch ukazuje ako nerentabilný. Dokazuje to aj vývoj chovu ošípaných v Roľníckom družstve Šaľa, ktorý zaznamenal v sledovanom období rapídny pokles. Družstvo síce má ešte nejaké stavy ošípaných, bolo by dobré zvážiť, či sa mu ešte stále tento chov ošípaných oplatí.

Pre udržanie a zvýšenie výnosov z predaja produkcie manažmentu Roľníckeho družstva Šaľa odporúčame:

- vytvorenie internetovej stránky s propagáciou produkcie,
- zapojenie sa do projektu „Mliečneho automatu“,
- pravidelné zúčastňovanie sa na domácich a zahraničných výstavách, a tým vytváranie príležitostí pre získanie nových obchodných partnerov a nových trhov.

Zoznam použitej literatúry

1. BIELIK, Peter. 2008. *Podnikové hospodárstvo*. 2. vyd. Nitra: SPU, 2008. 319 s. ISBN 978-80-552-0010-1.
2. CENIGOVÁ, Anna. 2009. *Podvojné účtovníctvo podnikateľov: praktická príručka doplnená a aktualizovaná k 20. 3. 2009*. 10 aktualizované a doplnené vydanie. Bratislava: Ceniga, 2009. 653s. ISBN 978-80-969946-1-8.
3. CILIKOVÁ Oľga. – LAPKOVÁ Marta. 2008. *Manažérske účtovníctvo*. 1.vyd. Banská Bystrica: UMB, 2008. 124 s. ISBN 978-80-8083-696-2.
4. DRURY, Colin. 2007. *Manažérske a nákladové účtovníctvo*. 6. vyd. United Kingdom: Thomson, 2007. 1246 s. ISBN -13: 978-1-84480-730-1, ISBN-10: 1-84480-730-7.
5. GURČÍK, Ľubomír. 2004. *Podnikateľská analýza a kontroľing*. 2. vyd. Nitra: SPU, 2004. 129 s. ISBN 80-8069-449-4.
6. HACHEROVÁ, Žofia – PATAKY, Jozef – LÁTEČKOVÁ, Anna. 2006. *Účtovníctvo podnikateľských subjektov*. Nitra: SPU, 2006. 251 s. ISBN 80-8069-772-8.
7. HLOUŠEK Jaroslav. 2009. *Príčiny súčasnej podnikovej krízy*. In *Strategický management*, roč. XLIV, 2009, č. 5, s. 28–29.
8. CHRISTEN, M. Clayton – KAUFMAN, P. Stephen – SHIH, C. Willy. 2008. *Zabíjaci inovácie*. In: *Moderní řízení*, 2008, č. 3, s. 44-47. ISSN 0026-8720.
9. JEŽEK, Otakar. 2009. *Co delat v krizi*. 2009, [cit. 2010-04-21] Dostupné na: <<http://www.produktivita.cz/prumyslove-inzenyrstvi-prehledne/co-delat-v-krizi.html>>
10. KAJANOVÁ, Jana. 2005. *Náklady a ceny*. Bratislava: Iris, 2005. 152 s. ISBN 80-89018-92-0.
11. KISLINGEROVÁ, Eva. 2010. *Podnik v časech krízy*. Praha: Grada Publishing, 2010. 208 s. ISBN 978-80-247-3136-0.
12. KRÁL, Bohumil. 2007. *Jaká je rola manažérského účtovníctví pri zajišťovaní podnikovej navigácie*. In *Controlling*, 2007, s. 3-10. ISSN 1801-6251.
13. KRUPOVÁ, Lenka – TUMPACH, Miloš. 2008. *Účtovná závierka podľa IFRS od roku 2009*. In: *ÚAD*, 2008, č. 4, s. 136. ISSN 1335-2024.
14. LANG, M. 2005. *Manažérske účtovníctví*. Praha: C. H. Beck, 2005. 216 s. ISBN 80-7179-419-8.

-
15. LANDA, Martin. 2005. *Organizace účetních agend ve firmě*. Praha: Management Press, 2005. 165 s. ISBN 80-7261-123-2.
  16. NEUFELD, Juraj – LAJOŠ, Branislav. 2004. *Rozvrhovanie režijných nákladov pomocou moderných kalkulačných metód*. In *Acta Oeconomica Cassoviensia*, 2004, č. 8, s. 161-174. ISBN 80-225-1844-1.
  17. PATAKY, Jozef – HACHEROVÁ, Žofia – KOČNER, Marián. 2008. *Základy účtovníctva*. 1. vyd. Nitra: SPU, 2008. 214 s. ISBN 978-80-552-0009-5.
  18. PATAKY, Jozef – HUDÁKOVÁ STAŠOVÁ, Lenka. 2005. *Kalkulácie metódou ABC v podmienkach controllingu*. Nitra: SPU, 2005. 98 s. ISBN 80-8069-622-5.
  19. PATAKY, Jozef – ŠKORECOVÁ, Emília – BITTEROVÁ, Miriam. 2010. *Podvojné účtovníctvo pre samoukov*. 1. aktualizované vydanie. Nitra: Effeta, 2010. 235 s. ISBN 978-80-89245-13-0.
  20. PATAKY, Jozef. 2008. *Základy účtovníctva*. Nitra: SPU, 2008. 214 s. ISBN 978-80-552-00090-5.
  21. PETŘÍK, Tomáš. 2009. *Ekonomické a finanční řízení firmy: manažerské účetnictví v praxi – 2. výrazně rozšířené a aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2009. 736 s. ISBN 978-80-247-3024-0.
  22. POLLAK, Harry. 2005. *Jak odstranit neopodstatněné náklady. Hodnotová analýza v praxi*. Praha: GRADA Publishing, 2005. 148 s. ISBN 80-247-1047-1.
  23. POPESKO, Boris. 2009. *Moderní metody řízení nákladů: Jak dosáhnout efektivního vynakládání nákladů a jejich snížení*. Praha: Grada Publishing, 2009. 240 s. ISBN 978-80-274-2974-9.
  24. SOUKUPOVÁ, Božena. 2004. *Účtovníctvo*. 2. prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2004, s. 638. ISBN 80-8078-020-X.
  25. SYNEK, Miroslav. a kol. 2007. *Manažerská ekonomika*. 4. aktualizované a rozšířené vydanie. Praha: Grada Publishing, 2007. 464 s. ISBN 978-80-247-1992-4.
  26. ŠKORECOVÁ, Emília. – LÁTEČKOVÁ, Anna. – KUČERA, Milan. 2009. *Nákladový systém a jeho softvérová podpora*. 1. vyd. Nitra: SPU, 2009. 156 s. ISBN 978-80-552-0195-5.
  27. ŠKORECOVÁ, Emília. 2005. *Konkurenčné prostredie Európskej únie a nákladový systém podniku*. In *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava : STU, 2005, s.161-169. ISBN 80-227-2246-4.
-

-
28. ŠKORECOVÁ, Emília. 2010. *Nákladové účtovníctvo*. 1. upravené vydanie. Nitra: SPU, 2010. 121 s. ISBN 978-80-552-0353-9.
  29. TEPLICKÁ, Katarína. 2009. Cost management – nástroj efektívneho rozhodovania. In *Manažment v teórii a praxi* [online], roč. 5, 2009, č. 1-2, s. 12-20. [cit. 2010-02-12.] Dostupné na: <<http://casopisy.euke.sk/mtp/clanky/1-2-2009/2.teplicka.pdf>> ISSN 1336-7137.
  30. TUMPACH, Miloš. 2008. *Manažérske a nákladové účtovníctvo*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2008. 253 s. ISBN 978-80-8078-168-2.
  31. ZALAI, Karol. a i. 2008. *Finančno-ekonomická analýza podniku*. Bratislava: Sprint, 2008. 385 s. ISBN 978-8089085-99-6.
  32. ZOBORSKÝ, Ivan Mojmír. 2006. *Ekonomika poľnohospodárstva*. 1. upravené vydanie. Nitra: SPU, 2006. 319 s. ISBN 80-8069-758-2.
  33. ŽUFFA, Radovan. – ŽITŇANSKÝ, Eduard. – KOVÁČ, Pavel. 2008. Kríza je tu. A čo ďalej?. In *Trend* [online], 2008, [cit. 2010-03-12]. Dostupné na <<http://profit.etrend.sk/ludia-a-udalosti/kriza-je-tu-a-co-dalej.html>>
  34. Poľnohospodársky týždenník. 2009. *Brusel čelí potravinovej kríze*. In Poľnohospodársky časopis, roč. III, 2009, č. 5, s.6-7.
  35. Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov plné znenie platné k 1.1. 2010. <Dostupné na: <http://www.uctovnictvo.sk> >
  36. Úplné znenie opatrenia MF SR č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnovy pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov. In: Kaletová, Viera – Turóciová, Jana. 2010. *Účtovné súvzťažnosti 2010*. Žilina: Porada podnikateľa, 2010. s. 412-479. ISBN 978-80-89363-46-9.
  37. Zákony SR 2010. Žilina: Poradca podnikateľa, 2010. 784 s. ISBN 978-80-89363-44-5.
  38. Slovenská agentúra životného prostredia. 2008. *Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2008*. MŽP SR. 2008. 219 s.
  39. Náklady a výnosy poľnohospodárskych výrobkov v SR za rok 2008 v triedení podľa výrobných oblastí. Bratislava: VÚEPP, 2009. 56 s.
  40. Podklady sledovaného podniku za roky 2007 – 2009.
-

Prílohy

- Príloha 1: CD médium – bakalárska práca v elektronickej podobe
- Príloha 2: Prehľad nákladov a výnosov za výkony za december 2009
- Príloha 3: Obsah kalkulačných položiek podľa VÚEPP

Prehľad nákladov a výnosov na výkony pšenica a základné stádo za december 2009

*****					
ASR	Podnik : RD SALA	Dňa: 06.05.2010 Str: 1			
BU08R05	PREHLAD NAKLADOV A VYDOSOV NA VYKONY ZA MESIAC 12.2009				
	(za podnik)	Mesacne obraty		Obraty od zaciatku roka	
		MD	Dal	MD	Dal
Vybrane vykony :0100-0100,					
Vybrane zavody :00-99,					
Vybrane strediska:00000-99999,					
*****					
Vykon : 0100 Psenica ozimna					
501010	Spotr.nakup.osiv	.	.	58699.26	.
501020	Spotr.nakup.hnoj	893.13	.	66317.90	.
501040	Spotr.chem.prostr	.	.	69638.12	.
501190	Spotr.ost.nak.mat	.	.	712.80	.
501 *		893.13	.	195368.08	.
518110	Kombajny cudzie	.	.	13178.80	.
518910	Ostatne sluzby	.	.	7032.86	.
518 *		.	.	20211.66	.
522100	Prijmy zakladni	.	.	7368.73	.
522200	Prijmy pohyblive	.	.	1434.80	.
522300	Dovolenky a nahra	.	.	33.32	.
522 *		.	.	8836.85	.
524200	Zak.soc.pois.zdra	.	.	3074.84	.
524 *		.	.	3074.84	.
568100	Poist.zmluvne RV	.	.	5899.80	.
568 *		.	.	5899.80	.
5 **		893.13	.	233391.23	.
601100	Trzby za vyrob.RV	.	.	.	429375.53
601 *		.	.	.	429375.53*
611100	Zmena st.ned.vyr.	.	.	.	-230336.28
611101		.	.	-36043.72	194292.56
611 *		.	.	-36043.72	-36043.72*
613110	Produkce RV-hl.vy	.	21355.62	.	386946.90
613111	Produkce RV-ved.v	.	.	.	7470.00
613210	Predaj vyrobku RV	.	.	443788.71	.
613311	Spotr.vlast.osiv	.	.	4311.89	.
613312	Spotr.vlast.hnoj.	.	.	36043.72	.
613 *		.	21355.62	484144.32	394416.90*
648101	Jedn.plat.na ploc	.	111704.20	.	111704.20
648400	Podpora na poistn	.	2859.30	.	2859.30
648 *		.	114563.50	.	114563.50*
6 **		.	135919.12	448100.60	902312.21*
811000	Vnutr.rucne prace	32.64	.	4229.49	.
811 *		32.64	.	4229.49	.
830960	Vnutr.nakl.	.	.	21972.31	.
830 *		.	.	21972.31	.
831000	Vnutr.nakl.trakto	.	.	37876.52	.
831002	Vnut.nakl. trakt	.	.	112596.61	.
831 *		.	.	150473.13	.
841000	Vnutr.nakl.komb.	.	.	17726.13	.
841002	komb.vnutr.naklad	.	.	13078.24	.
841 *		.	.	30804.37	.
851000	Samoh.str.-od j.	.	.	1529.31	.
851002	Samoch.str.vnutro	.	.	106.22	.
851 *		.	.	1635.53	.
871000	Vnut.nakl.auta	292.16	.	14705.42	.
871002	Vnut.nakl.auta	.	.	1767.82	.
871 *		292.16	.	16473.24	.
898960	Rezie RV	-6707.23	.	43474.67	.
898970	Rezie podnikova	5469.12	.	25088.10	.
898971	Rezie zavodova	4634.88	.	41068.73	.
898 *		3396.77	.	109631.50	.
8 **		3721.57	.	335219.57	.
999002	Ha osete a skliz.	.	.	727.69	.

Príloha 2 pokračovanie

*****
 ASR Podnik : RD SALA Dna: 06.05.2010 Str: 2
 BU08R05 PREHLAD NAKLADOV A VYNDOSOV NA VYKONY ZA MESIAC 12.2009
 (za podnik) Mesacne obraty Obraty od zaciatku roka
 MD Dal MD Dal

Vybrane vykony :0100-0100,
 Vybrane zavody :00-99,
 Vybrane strediska:00000-99999,

*****

999006	Blokace N-RV	.	.	3.00	.
999303	Hod.nakl-kombajny	.	.	361.00	.
999304	Hod.nakl-samochod	.	.	273.00	.
999305	Hodiny rucne prac	.	.	177.00	.
999306	Hod. kuchyna	.	.	121.00	.
999307	Hod.nakl-vynos.07	.	.	1371.00	.
999308	Hod.nakl-vynos.08	.	.	229.00	.
999309	Hod.nakl-vynos.09	.	.	664.00	.
999310	Hod.nakl-vynos.10	.	.	698.00	.
999311	Hod.nakl-vynos.11	.	.	88.00	.
999312	Hod.nakl-vynos.12	16.00	.	16.00	.
999313	Hodiny traktor	.	.	1277.00	.
999314	Hodiny nakl.auta	.	.	103.00	.
999315	Hodiny kombajn	.	.	197.00	.
999316	Hodiny samochod.	.	.	61.00	.
999500	PRODUKCE VYROBKU	.	.	.	3046.59
999505	PRODUKCE VEDL.VYR	.	.	.	7470.00
999519	Trzni ks-mnozstvi	.	.	.	4116.67
999520	PROD.MD KS,DAL MN	.	.	.	4118.67
999 *		16.00	.	6366.69	18751.93*
9 **		16.00	.	6366.69	18751.93*

Spolu trieda 5 (externe naklady): 233391.23
 trieda 6 (externe vynosy): 454211.61
 trieda 8 (vmutrop.naklady): 335219.57
 trieda 9 (vmutrop.vynosy): 0.00
 Zisk (strata) : -114399.19

Spolu za podnik
 trieda 5 (externe naklady): 233391.23
 trieda 6 (externe vynosy): 454211.61
 trieda 8 (vmutrop.naklady): 335219.57
 trieda 9 (vmutrop.vynosy): 0.00
 Zisk (strata) : -114399.19

Príloha 2 pokračovanie

*****					
ASR	Podnik : RD SALA	Dna: 06.05.2010 Str: 1			
BU08R05	PREHLAD NAKLADOV A VYNDOSOV NA VYKONY ZA MESIAC 12.2009				
	(za podnik)	Mesacne obraty	Obraty od zaciatku roka		
		MD	Dal	MD	Dal
Vybrane vykony :0700-0700,					
Vybrane zavody :00-99,					
Vybrane strediska:00000-99999,					
*****					
Vykon : 0700 Zakl.stado hov.					
501010	Spotr.nakup.osiv	.	.	.	.
501050	Spotr.nak.krmiv	19394.16	.	281348.08	.
501080	Spotr.ND	346.36	.	3868.40	.
501130	Sp.leku a des.pr.	4103.49	.	50851.68	.
501190	Spotr.ost.nak.mat	1829.87	.	25617.97	.
501320	Spotr.prac.od.och	.	.	31.55	.
501 *		25673.88	.	361717.68	.
511200	Opravy stroju	623.93	.	9859.38	.
511 *		623.93	.	9859.38	.
512140	Cestovne zahranic	.	.	8.56	.
512 *		.	.	8.56	.
518120	Plemenarske ukony	5564.91	4290.98	40837.53	4290.98
518130	Veterinarne vyk.	2838.85	.	38333.56	.
518701	Asanac.kadaverov	-268.05	.	.	.
518910	Ostatne sluzby	1003.25	.	12792.58	.
518 *		9138.96	4290.98	91963.67	4290.98*
522100	Prijmy zakladni	13611.58	.	166940.11	.
522200	Prijmy pohyblive	7071.27	.	78585.22	.
522300	Dovolenky a nahra	1078.64	.	4313.16	.
522 *		21761.49	.	249838.49	.
524200	Zak.soc.pois.zdra	7497.49	.	86434.62	.
524201	Zdrav.poist.ZPS p	16.72	.	205.77	.
524 *		7514.21	.	86640.39	.
527400	Prevent.prehliadk	6.64	.	6.64	.
527 *		6.64	.	6.64	.
541600	ZC predanych zvie	28727.71	.	67343.09	.
541 *		28727.71	.	67343.09	.
548010	AGRO TAMImlieko	121.59	.	1648.87	.
548 *		121.59	.	1648.87	.
551200	Odpisy HIM	4031.25	.	48455.02	.
551260	Odpisy zvierat	1378.68	.	139939.93	.
551269	Zost.hodn.ZS	4402.67	.	11904.34	.
551 *		9812.60	.	200299.29	.
568200	Poist.zml.ZV	.	.	6242.92	.
568355	Poist.stroje	33.92	.	153.42	.
568 *		33.92	.	6396.34	.
5 **		103414.93	4290.98	1075722.40	4290.98*
601200	Trzba ZV mlieko	.	95692.36	.	993065.66
601201	Trby ZV m.hnoj	.	.	.	1073.53
601 *		.	95692.36	.	994139.19*
613120	Produkce ZV mliek	.	64195.52	.	858347.82
613121	Produkce ZV MH	.	11807.00	.	149091.00
613220	Prodej vyrobku ZV	59043.71	.	801635.69	.
613321	Spotr.vlast.krm.	11351.94	.	342544.15	.
613 *		70395.65	76002.52	1144179.84	1007438.82*
614131	Prichovok naroden	.	4233.00	.	39458.20
614 *		.	4233.00	.	39458.20*
641600	Trzby z pred.zvie	.	9423.66	.	46442.00
641 *		.	9423.66	.	46442.00*
648350	Dotacia VDJ	.	.	.	161763.00
648381	Plemen.sluzba	.	.	.	62436.97
648516	Dotac.kravin Dlha	.	1755.91	.	1755.91
648711	Dojaren Dlha	.	9808.21	.	9808.21
648715	Vak na hnojovicu	.	2134.64	.	2134.64

Príloha 2 pokračovanie

*****				
ASR	Podnik : RD SALA			Dňa: 06.05.2010 Str: 2
BU08R05	PREHLAD NAKLADOV A VYNDOSV NA VYKONY ZA MESIAC 12.2009			
	(za podnik)	Mesacne obraty	Obraty od zaciatku roka	
		MD	Dal	MD Dal
Vybrane vykony	:0700-0700,			
Vybrane zavody	:00-99,			
Vybrane strediska:	00000-99999,			
*****				
648720	Krmny voz DU0	.	2148.91	2148.91
648 *		.	15847.67	240047.64*
6 **		70395.65	201199.21	1144179.84
810960	Vnutropodn.	.	.	24.48
810 *		.	.	24.48
811000	Vnutr.rucne prace	212.16	.	5879.36
811002	Miesaren	9943.07	.	41111.85
811960		1067.57	.	4104.12
811 *		11222.80	.	51095.33
830000	Traktory - od vl.	6180.36	.	64905.54
830 *		6180.36	.	64905.54
831000	Vnutr.nakl.trakto	1719.00	.	26679.92
831002	Vnut.nakl. trakt	266.88	.	9697.03
831899		.	.	431.60
831960	Vnutrop,nakl.	2242.34	.	11224.20
831 *		4228.22	.	48032.75
850000	Samoh.str.-od vl.	2761.60	.	39465.35
850 *		2761.60	.	39465.35
851000	Samoh.str.-od j.	339.84	.	9666.60
851002	Samoch.str.vnutro	.	.	1423.35
851 *		339.84	.	11089.95
871000	Vnut.nakl.auta	1394.24	.	10833.28
871002	Vnut.nakl.auta	51.78	.	723.58
871 *		1446.02	.	11556.86
898961	Rezie ZV	62743.89	.	240733.81
898970	Rezie podnikova	14096.12	.	64467.35
898971	Rezie zavodova	18354.21	.	82144.63
898 *		95194.22	.	387345.79
8 **		121373.06	.	613516.05
999301	Hod.nakl-naklane	.	.	1040.00
999302	Hod.nakl-traktory	.	.	1393.00
999303	Hod.nakl-kombajny	.	.	757.00
999304	Hod.nakl-samochod	.	.	1141.00
999305	Hodiny rucne prac	.	.	1527.00
999306	Hod. kuchyna	.	.	1410.00
999307	Hod.nakl-vynos.07	.	.	1449.00
999308	Hod.nakl-vynos.08	.	.	1344.00
999309	Hod.nakl-vynos.09	.	.	1453.00
999310	Hod.nakl-vynos.10	.	.	1393.00
999311	Hod.nakl-vynos.11	.	.	1115.00
999312	Hod.nakl-vynos.12	1379.00	.	1379.00
999313	Hodiny traktor	19.00	.	628.00
999314	Hodiny nakl.auta	.	.	42.00
999316	Hodiny samochod.	.	.	134.00
999500	PRODUKCE VYROBKU	.	386720.00	5170770.00
999505	PRODUKCE VEDL.VYR	.	1180.70	14909.10
999506	Ved.vyr.zvir.ks-m	77.00	2550.00	23770.00
999508	Poc.krmnych dnu	23395.00	.	273006.00
999520	PROD.MD KS,DAL MN	37.00	17130.00	127112.00
999521	Mleko-vejce-tr.pr	355635.00	355685.00	4823821.50
999530	Manka-skody ks-mn	5.00	2260.00	22880.00
999 *		380547.00	765525.70	10182262.60*
9 **		380547.00	765525.70	10182262.60*

Príloha 2 pokračovanie

```

*****
ASR      Podnik : RD SALA                      Dna: 06.05.2010 Str: 3
BU08R05  PREHLAD NAKLADOV A VYNDOSOV NA VYKONY ZA MESIAC 12.2009
          (za podnik)                          Mesacne obraty      Obraty od zaciatku roka
                                         MD      Dal      MD      Dal

```

Vybrane vykony :0700-0700,

Vybrane zavody :00-99,

Vybrane strediska:00000-99999,

```

*****

```

Spolu trieda 5 (externe naklady): 1071431.42

trieda 6 (externe vynosy): 1183346.01

trieda 8 (vmutrop.naklady): 613516.05

trieda 9 (vmutrop.vynosy): 0.00

Zisk (strata) : -501601.46

Spolu za podnik

trieda 5 (externe naklady): 1071431.42

trieda 6 (externe vynosy): 1183346.01

trieda 8 (vmutrop.naklady): 613516.05

trieda 9 (vmutrop.vynosy): 0.00

Zisk (strata) : -501601.46

Obsah kalkulačných položiek podľa VÚEPP

Kalkulačná položka	Obsah
Spotreba nakúpených osív, sadív, krmív, stelív	Spotreba nakúpených osív a sadív na jednotlivé plodiny rastlinnej výroby a nakúpených krmív a stelív v jednotlivých chovoch živočíšnej výroby. V rastlinnej výrobe sa do spotrebovaných nakúpených osív a sadív započítajú aj spotrebované osivá v minulom roku pre úrodu bežného roka
Spotreba vyrobených osív, sadív, krmív, stelív	Spotreba vyrobených vlastných osív a sadív v rastlinnej výrobe a vyrobených vlastných krmív a stelív v živočíšnej výrobe. Ide o spotrebu vlastných výrobkov. V živočíšnej výrobe sa do spotreby vyrobených vlastných krmív započíta aj cena výpasu na pasienkoch a lúkach, ak sú využívané na pasenie hovädzieho dobytku a oviec
Spotreba nakúpených hnojív	Spotreba nakúpených priemyselných, príp. organických hnojív v rastlinnej výrobe. Podobne ako pri spotrebe nakúpených osív, započítava sa tu tiež spotreba nakúpených hnojív v minulom roku pre úrodu bežného roka
Spotreba vyrobených hnojív	V rastlinnej výrobe sa uvádza spotreba organických hnojív vlastnej výroby pre úrodu bežného roka rozpočítaná na jednotlivé plodiny podľa prepočítaných osevných plôch. Priama spotreba vyrobeného maštalného hnoja, kompostov a ostatných organických hnojív na hnojenie plodín na ornej pôde a na hnojenie lúk a pasienkov do 30. júna bežného roka sa zahŕňa na kalkulačný úsek "Hnojenie pre zber bežného roka", spotreba uvedených hnojív od 30. júna do 31. decembra bežného roka sa zahŕňa na kalkulačný úsek "Hnojenie pre zber budúceho roka". Náklady spojené s dovozom, rozmetaním a zapravením maštalného hnoja a kompostov do pôdy sa zahŕňajú do nákladov jednotlivých priamo hnojených plodín
Spotreba ostatného nakúpeného materiálu	V rastlinnej výrobe ide predovšetkým o chemické ochranné prostriedky a ostatný pomocný materiál, prípadne spotrebu palív pri sušení výrobkov, pri vykurovaní skleníkov, ďalej o spotrebu vriec a obalov pri príprave výrobkov na expedíciu a o spotrebu drobného hmotného majetku účtovaného v zásobách. V živočíšnej výrobe sem patrí spotreba liečiv, dezinfekčného materiálu, čistiaceho a drobného udržiavacieho materiálu pri údržbe jednoúčelových budov a stavieb pre živočíšnu výrobu a spotreba drobného hmotného majetku účtovaného v zásobách
Spotreba ostatných výrobkov	prípadná spotreba ostatných vlastných výrobkov v rastlinnej alebo živočíšnej výrobe neuvedená v predchádzajúcich stĺpcoch. V živočíšnej výrobe sa tu uvádza nezavinený úhyn zvierat

Mzdy a odmeny zo závislej činnosti	<i>V rastlinnej výrobe</i> - mzdy pracovníkov za vykonané ručné aj strojové práce, t.j. mzdy robotníkov, traktoristov, kombajnístov, vodičov motorových vozidiel a pod. <i>V živočíšnej výrobe</i> - mzdy vrátane doplnkových miezd ošetrovateľov zvierat a ostatných robotníkov v živočíšnej výrobe, tiež mzdy traktoristov, vodičov motorových vozidiel a iných pracovníkov pri dovoze krmív a stelív pre zvieratá na miesto ustajnenia.
Mzdy a odmeny zo závislej činnosti účtované od iných stredísk	Patria sem priame mzdy vyúčtované inými strediskami v tých prípadoch, ak pracovníci iného strediska vykonali práce pre rastlinnú alebo živočíšnu výrobu.
Sociálne náklady	Patria sem náklady na zákonné sociálne a zdravotné poistenie a poistenie v nezamestnanosti, prípadne ostatné sociálne poistenie, vzťahujúce sa k mzdovým nákladom a príjmom zo závislej činnosti spoločníkov alebo členov družstva, pokiaľ sa priamo vzťahujú na kalkulačný úsek, t.j. na plodiny alebo chovy zvierat.
Opravy a udržiavanie externé	Uvádza sa tu externé náklady na opravy, ktoré sa priamo vzťahujú na jednotlivé plodiny alebo chovy zvierat. Ide o náklady na opravy a udržiavanie takého dlhodobého hmotného majetku, ktorého odpisy sa zahŕňajú do priamych nákladov, t. j. jednoúčelových strojov, zariadení a budov a skupinových strojov a zariadení.
Opravy a udržiavanie interné	Uvádza sa tu náklady na opravy a udržiavanie vykonané vo vlastnej činnosti (vnútropodnikové práce opravárenských a údržbárskych stredísk), ktoré sa priamo vzťahujú na jednotlivé plodiny alebo chovy. Rovnako ako u externých opráv ide o opravy jednoúčelových strojov, zariadení a budov a skupinových strojov a zariadení
Odpisy dlhodobého hmotného a nehmotného majetku okrem zvierat	<i>V rastlinnej výrobe</i> do tejto položky patria: a) Odpisy jednoúčelových strojov, zariadení a budov. b) Odpisy skupinových strojov a zariadení, c) Odpisy melioračných a rigolovacích pluhov. <i>V živočíšnej výrobe</i> do tejto položky patria odpisy maštali, odpisy maštálnej mechanizácie a zariadenia používaného v chove zvierat.
Odpisy zvierat	Uvádza sa odpisy zvierat základného stáda (kravy, prasnice, ovce, príp. ostatné chovy).
Ostatné priame náklady	<i>V rastlinnej výrobe</i> sa tu zahŕňa spotreba elektrickej energie, spotreba ostatných neskkladovateľných dodávok, poľné práce, agrochemické služby vykonané externými dodávateľmi, nájomné za jednoúčelové stroje a zariadenia, atď. <i>V živočíšnej výrobe</i> sem patrí spotreba elektrickej energie, spotreba ostatných neskkladovateľných dodávok, náklady na plemenárske a veterinárne služby, nájomné za maštale atď.

Podiel nákladov pomocných činností	<i>V rastlinnej výrobe</i> ide o práce traktorov, kombajnov, ostatných samohybných strojov, nákladnej dopravy. <i>V živočíšnej výrobe</i> ide o práce nákladnej dopravy, traktorov, príp. potáhov pri dovoze krmív a stelív pre zvieratá, odvoze maštalného hnoja a iné práce.
Zníženie nákladov a zúčtované výnosy	Ide napr. o zúčtované zákonné rezervy na opravy maštalí a iných jednoúčelových budov, strojov a zariadení, zúčtované oprávky k opravnej položke k nadobudnutému majetku. V rastlinnej výrobe sa tu uvádzajú tiež škody na plodinách spôsobené živelnou pohromou.
Priame náklady spolu	Sú súčtom priamych nákladov na plodiny a chovy zvierat a za poľnohospodársku výrobu.
Podiel výrobnéj réžie	Uvádza sa tu podiel nepriamych nákladov súvisiacich s riadením a obsluhou rastlinnej a živočíšnej výroby. Rozvrhovou základňou sú skutočné priame náklady vynaložené na jednotlivé plodiny a chovy. Výrobná réžia rastlinnej výroby sa rozvrhne v celej výške do nákladov RV s úrodou bežného roka, t. j. nevyčleňuje sa podiel na rastlinnú výrobu budúceho roka.
Podiel správnej réžie	Uvádza sa tu podiel nepriamych nákladov súvisiacich s riadením a správou podniku, príp. závodu. Rozvrhovou základňou sú skutočné priame náklady vynaložené na jednotlivé plodiny a chovy. Rovnako ako výrobná réžia aj správna réžia sa rozvrhuje do nákladov rastlinnej výroby s úrodou bežného roka, nevyčleňuje sa podiel na rastlinnú výrobu budúceho roka.
Vlastné náklady celkom	Sú súčtom priamych a nepriamych nákladov spolu.